

**DOKUMENT EVROPSKE BANKE
ZA OBNOVO IN RAZVOJ**

**STRATEGIJA ZA SLOVENIJO
2010 - 2013**

ki jo je odobril Svet direktorjev na sestanku 20./21. julija 2010

EBRD prevode izvirnikov dokumenta nudi le z namenom večjega udobja bralcev. EBRD si je sicer prizadevala ustrezno poskrbeti za zagotovitev verodostojnosti prevoda, a ne jamči za njegovo točnost. Bralec se zato na tak prevod zanaša na lastno odgovornost. EBRD, njeni uslužbenci ali agenti bralcu ali drugi osebi niso v nobenem primeru odgovorni za netočnosti, napake, manjkajoče ali zbrisane dele, okvare in/ali kakršne koli spremembe vsebine prevoda ne glede na njihov razlog ali za kakršno koli škodo, ki nastala zaradi njih. V primeru kakršnega koli neskladja ali nasprotja med angleško različico in prevodom je odločilna angleška različica.

VSEBINA

KRATICE	ii
POVZETEK	1
1. PORTFELJ BANKE	4
1.1 PREGLED DOSEDANJIH AKTIVNOSTI BANKE	4
1.2 IZVAJANJE PREJŠNJE STRATEGIJE ZA DRŽAVO	4
1.3 VPLIV PORTFELJA BANKE NA USPEŠEN PREHOD V TRŽNO GOSPODARSTVO IN PRIDOBLENE IZKUŠNJE	5
1.3.1 Finančni sektor	5
1.3.2 Podjetniški sektor	5
1.3.3 Infrastruktura	6
2. OKOLJE DELOVANJA	6
2.1 SPLOŠNO OKOLJE SPREMEMB.	6
2.1.1 Politični razvoj	7
2.1.2 Socialna in delovnoppravna vprašanja	7
2.1.3 Pravno okolje	8
2.2 MAKROEKONOMSKI POGOJI	8
2.3 USPEHI IN IZZIVI TRANZICIJE	10
2.4 DOSTOP DO KAPITALA IN NALOŽBENE ZAHTEVE	13
3. STRATEŠKE USMERITVE	13
3.1 PREDNOSTNI CILJI BANKE ZA OBDOBJE STRATEGIJE	13
3.2 IZZIVI POSAMEZNIH SEKTORJEV IN CILJI BANKE	14
3.2.1 Industrija, trgovina in agroživilstvo	14
3.2.2 Finančne institucije	14
3.2.3 Infrastruktura, energija in okolje	15
3.3 POLITIČNI DIALOG	15
4. SODELOVANJE Z DRUGIMI MEDNARODNIMI FINANČNIMI INSTITUCIJAMI IN EU	16
4.1 EVROPSKA UNIJA	16
4.2 EVROPSKA INVESTICIJSKA BANKA	16
4.3 SVETOVNA BANKA	17
4.4 MEDNARODNA FINANČNA KORPORACIJA	17
PRILOGA 1 – POLITIČNA OCENA	18
PRILOGA 2 – DRUŽBENA OCENA	20
PRILOGA 3 – ZBIRNIK POSLOV PO PANOGAH	22
PRILOGA 4 – IZBRANI EKONOMSKI KAZALCI	23
PRILOGA 5 – OCENA KAZALCEV IZZIVOV PREHODA 2009	24
PRILOGA 6 – KAZALCI STUKTURNIH SPREMEMB	25
PRILOGA 7 – OCENA SLOVENSKE POSLOVNE ZAKONODAJE	26

KRATICE

APEK	Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije
BDP	bruto domači proizvod
BEEPS	Raziskava poslovnega okolja in podjetniške produktivnosti (Business Environment and Enterprise Performance Survey)
BOT	izgradi-upravljaj-prenesi (Build Operate Transfer)
DARS	Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji
DeSUS	Demokratska stranka upokojencev Slovenije
DSL	digitalna uporabniška linija (Digital Subscriber Line)
EIB	Evropska investicijska banka
EU	Evropska unija
EUR	evro
GEF	Svetovni okoljski sklad (Global Environment Facility)
HIV	humani imunodeficientni virus
IAIS	Mednarodno združenje zavarovalniških nadzornikov (International Association of Insurance Supervisors)
IAS	mednarodni računovodski standardi (International Accounting Standards)
IOSCO	Mednarodno združenje nadzornikov trga vrednostnih papirjev (International Organisation of Securities Commissions)
JR	javni razpis
JZP	javno-zasebno partnerstvo
KAD	Kapitalska družba
LDS	Liberalna demokracija Slovenije
LJSE	Ljubljanska borza vrednostnih papirjev (Ljubljana Stock Exchange)
MiFiD Directive)	Direktiva o trgih finančnih instrumentov (Market in Financial Instruments Directive)
MMSP	mikro, mala in srednje velika podjetja
MSP	mala in srednje velika podjetja
MVNO	operater mobilnega virtualnega omrežja (Mobile Virtual Network Operator)
NKBM	Nova Kreditna banka Maribor
NLB	Nova Ljubljanska banka
NVO	nevladna organizacija
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development)
PDP	Posebna družbe za podjetniško svetovanje
SB	Svetovna banka
SD	Socialni demokrati
SDS	Slovenska demokratska stranka
SEB	Srednja Evropa in Baltik
SiOL	spletne storitve Telekoma Slovenije
SMEFF	sklad EU/EBRD za MSP
SOD	Slovenska odškodninska družba
TIPO	Agencija RS za gospodarsko promocijo Slovenije in tuje investicije
UNCITRAL Commission on	Komisija Združenih narodov za mednarodno trgovinsko pravo (United Nations Commission on International Trade Law)
UNDP Programme)	Program Združenih narodov za razvoj (United Nations Development Programme)
VB	Österreichische Volksbanken, AG
VoIP	telefonija preko interneta (Voice over Internet Protocol)
WHO	Svetovna zdravstvena organizacija (World Health Organisation)
WTO	Svetovna trgovinska organizacija (World Trade Organisation)
ZN	Združeni narodi

POVZETEK

Slovenija še vedno izpolnjuje pogoje iz 1. člena Sporazuma o ustanovitvi EBRD. S trenutno približno 70-odstotnim deležem zasebnega sektorja v bruto domačem proizvodu, precejšnjo liberalizacijo cen, odprtim zunanjetrgovinskim režimom in z odstranjenimi večjimi ovirami za tuje naložbe so se njene ekonomske strukture približale strukturam bolj razvitih tržnih gospodarstev. Dokaz dosežkov Slovenije je tudi dejstvo, da je bila januarja 2007 prva tranzicijska država, ki je vstopila v evroobmočje.

Slovenija je bila po letih stalne ena izmed najbolj prizadetih srednjeevropskih držav zaradi svetovne gospodarske in finančne krize in posledičnega izrazitega upada zunanje trgovine. Slovenski realni BDP se je v letu 2008 po ocenah znižal za 7,8 odstotka. Rast v prejšnjih letih je v veliki meri gnala hitra rast naložb in izvoza. Za financiranje te rasti se je slovenski bančni sektor preveč zanašal na zunanje medbančne kredite, velik del katerih je bilo kratkoročnih. Poleg tega je bila njena gospodarska struktura kljub postopni rasti deleža izdelkov s srednjo do visoko dodano vrednostjo še vedno usmerjena v proizvodnjo izdelkov z nizko do srednjo dodano vrednostjo namenjenih za nemški, italijanski, avstrijski in francoski trg. Poslabševanje na področju zunanjega povpraševanja za take izdelke je pripeljalo do hitrega znižanja poslovnega zaupanja in sunkovitega padca izvoza in naložb. To se je odrazilo v občutni rasti števila stečajev podjetij in stopnje brezposelnosti.

Čeprav nekateri kazalci kažejo, da se bliža preobrat, je bilo gospodarstvo v prvem četrtletju leta 2010 še vedno v recesiji. Trenutno se predvideva, da bo v naslednjem strateškem obdobju rast ostala šibka. Domače povpraševanje bo omejevala še vedno visoka stopnja brezposelnosti, še vedno omejena dostopnost posojil za naložbe ter potrebna fiskalna konsolidacija v prihodnjih letih. Hkrati je verjetnost za krepko okrevanje zunanjega povpraševanja še vedno zelo negotova, predvsem na glavnih izvoznih trgih Slovenije – v Nemčiji in Italiji, omejevalo pa jo bodo tudi zahtevane fiskalne omejitve v članicah Evropske unije. Nevarnost, da bodo neugodne posledice krize bolj izrazite, kot sedaj, ostaja visoka. Zaostrovanje kreditnih pogojev na področju financiranja na debelo, povečano izogibanje tveganjem in hitro slabšanje kakovosti aktiv ima za posledico resne finančne omejitve za mnogo slovenskih podjetij, ne le za MMSP-je, ampak tudi za večje družbe.

Vlada se je na krizo odzvala z več podpornimi paketi za nudenje likvidnosti podjetjem v težavah, s povečanjem naložb v infrastrukturne projekte in s subvencijami za zaposlovanje. Ti diskrecijski ukrepi in delovanje avtomatskih stabilizatorjev so v letu 2009 prispevali k povečanju konsolidiranega vladnega proračunskega primanjkljaja na 5,5 odstotka BDP. Vlada je hkrati sprejela več ukrepov za okrepitev likvidnosti slovenskega bančnega sistema. Kot posledica poslabšanja fiskalnega položaja in ukrepov za pomoč bančnemu sistemu se je javni dolg leta 2009 sunkovito povečal in se približal 35 odstotkom BDP, povečevanje pa se bo verjetno nadaljevalo tudi v prihodnjih letih.

Ker se zdi, da se gospodarska situacija izboljšuje, je vlada pripravila ambiciozen reformni program (t.i. »Izhodna strategija 2010-2013«), katerega cilj je preko postopnega procesa fiskalne konsolidacije in prednostnih strukturnih ukrepov zagotoviti

ponovno vrnitev k vzdržni gospodarski rasti. Program hkrati poudarja prednostna področja za izboljšanje konkurenčnosti, produktivnosti in inovativnosti gospodarstva. Zdaj bo ključna učinkovita implementacija teh ukrepov v določenem časovnem okviru. Odziv na krizo in potrebno financiranje procesa ozdravitve ne bosta enostavna in bosta zahtevala podporo zasebnega sektorja in mednarodnih finančnih institucij, kar bi lahko pomenilo potencialno novo nalogo za EBRD.

Iz omenjenega izhaja, da bodo glavni tranzicijski izzivi v prihodnjih letih naslednji:

- **Spodbujanje boljšega upravljanja, prestrukturiranja pomoči in načrt za eventualno privatizacijo podjetij**, ki so še vedno pod nadzorom države, ko se bo položaj na trgu izboljšal. Na slovenski poslovni sektor še vedno negativno vpliva relativno visoka mera vladne vpletenosti, saj je država ohranila nadzorne deleže v številnih podjetjih. Finančna kriza je hkrati pokazala, da bo več podjetij potrebovalo obsežno prestrukturiranje, da bi postala konkurenčna v mednarodnem merilu.
- **Pomoč prestrukturiranju bilanc stanja bank in izboljšanje njihovega upravljanja za izboljšanje učinkovitosti sektorja in povrnitvi njegove sposobnosti nuditi financiranje podjetjem**. Za uspešno prestrukturiranje bank s ciljem njihovega boljšega servisiranja potreb gospodarstva si bo morala država prizadevati za zmanjšanje neposredne vpletenosti v odločanje bank in za kasnejše zmanjšanje državnega nadzora preko privatizacije. Država bi morala hkrati podpirati prestrukturiranje in privatizacijo obeh državnih zavarovalnic, ki še vedno obvladujeta trg.
- **Podpora investicij v energetske učinkovitost in obnovljive vire energije ter podpora konkurence v energetske sektorju** s ciljem znižanja energetske zahtevnosti in rastočega neravnovesja med povpraševanjem in ponudbo. Država je še vedno večinski lastnik vse proizvodnje, v distribuciji pa sta delež zasebnega sektorja in učinkovita konkurenca še vedno omejena.
- **Spodbujanje večjega sodelovanja zasebnega sektorja in boljše učinkovitosti v infrastrukturnem sektorju**. Železniška in pristaniška infrastruktura potrebujeta nadaljnje izboljšave in bi jima koristilo večje sodelovanje zasebnega sektorja. Tudi v občinskem sektorju obstaja potreba po večjem sodelovanju zasebnega sektorja, boljših stimulativnih pogodb in odstranjevanju navzkrižnih subvencij med skupinami potrošnikov.

Od sprejema zadnje strategije leta 2006 je Banka podpisala tri neposredne projekte v vrednosti 19 mio EUR in sedem regionalnih projektov, v katerih je za Slovenijo dodeljenih 17 mio EUR. To je odražalo dostopnost financiranja s strani komercialnih bank pred krizo, hitrost reform in še vedno prisoten vpliv vlade na ključna slovenska podjetja vključno z največjima bankama v državi.

Operativni cilji EBRD v Sloveniji v tej strategiji si ujemajo z njeno politiko graduacije in njeno strateško usmeritvijo na tranzicijske države, ki so postale članice EU maja 2004. Kot v drugih državah v tej skupini se je delovanje EBRD v Sloveniji s potekom tranzicije zmanjševalo, dodatnost financiranja s strani Banke pa je postopoma postajala vse manjša. A globalna finančna kriza je zagrozila, da bo proces tranzicije ustavila, pokazala krhkost nekaterih preteklih dosežkov ter izrazito povečala potrebo po sredstvih EBRD v obliki odziva na krizo. To je upočasnilo proces graduacije, a ni ogrozilo politike EBRD in njene strateške usmeritve. Ko se bo situacija na svetovnem trgu

izboljšala in se bodo finančni tokovi vrnili, s čimer bodo zmanjšali dodatnosti EBRD, regija si bo na vzdržen način opomogla in bo nevarnost nazadovanja tranzicije nižja, je za Slovenijo pričakovana graduacija v obdobju CRR4, pri čemer so bile upoštevane njene specifične okoliščine in preostali izzivi tranzicije.

Zaradi krize in zgoraj omenjenega zunanjega okolja bodo aktivnosti EBRD v Sloveniji zelo selektivne in bodo temeljile na sledečih operativnih ciljih:

- **Industrija, trgovina in agroživilstvo** – EBRD si bo prizadevala za privatizacijo preostalih podjetij v državni lasti ali pod državnim nadzorom. To mora biti izvedeno v skladu s spremembami v upravljanju podjetij, da se okrepi zaščita pravic malih delničarjev in zagotovi jasna ločitev dolžnosti in odgovornosti vodstva in nadzornih svetov. To je mogoče doseči preko neposrednih naložb ali preko kapitalskih skladov s podporo EBRD. Banka bo preko čezmejnih naložb ali udeležbe v kapitalskih skladih podpirala tudi regionalno širjenje slovenskih podjetij.
- **Finančni sektor** – Spodbujanje nujenja posojil zasebnih komercialnih bank in lizinskih družb mikro, malim in srednje velikim podjetjem bo ostalo ključen cilj z vidika še vedno prisotnih posledic finančne krize. V primeru potrebe bo EBRD podpirala tudi privatizacijo, konsolidacijo in prestrukturiranje, če bo primerno, pa tudi povezovanje bančništva in zavarovalništva, da bosta lahko boljše izpolnjevala zahteve gospodarstva.
- **Infrastruktura, energitika in okolje** – EBRD bo še naprej spodbujala sodelovanje zasebnega sektorja pri razvoju infrastrukture. Podpirala bo investicije v dobavo energije s ciljem povečati energetska varnost in trajnostni razvoj energetskega sektorja z usmeritvijo v proizvodnjo obnovljive energije.

V obdobju strategije bo EBRD svoja prizadevanja za politični dialog osredotočila na spodbujanje zmanjševanja vloge vlade v gospodarstvu in na izboljšanje standardov upravljanja podjetij. To bo pomenilo predvsem stalni dialog z Ministrstvom za finance in Ministrstvom za gospodarstvo ter s Kadom in Sodom.

Da bi omenjene cilje dosegla, se bo EBRD tudi pri sproščanju sofinanciranja prednostnih naložb še naprej tesno usklajevala z drugimi mednarodnimi finančnimi institucijami, predvsem z Evropsko investicijsko banko. EBRD bo še naprej zagotavljala, da bo vse poslovanje EBRD v Sloveniji skladno z načeli dobrega bančništva, da bo vplivalo na prehod v tržno gospodarstvo, da bo izpolnjevalo načelo dodatnosti, da bo v skladu z Okoljsko in socialno politiko ter da bo po potrebo vključevalo tudi okoljske in socialne akcijske načrte.

1. PORTFELJ BANKE

1.1 Pregled dosedanjih aktivnosti Banke

31. marca 2010 so skupne prevzete obveznosti Banke v Sloveniji znašale 633 milijonov EUR. 76 % portfelja EBRD je bilo v zasebnem sektorju, ena tretjina obveznosti je bila v obliki lastniškega kapitala. Večina prevzetih obveznosti je bila namenjenih finančnim institucijam – 40 odstotkov, s 34 odstotki tesno sledijo industrija, trgovina in agroživilstvo. 16 odstotkov obveznosti je bilo na področju infrastrukture, 11 odstotkov pa v energetiki.

Trenutni portfelj znaša 120 milijonov EUR, 25 % teh sredstev ni bilo izčrpanih. Oslabljena sredstva so znašala 2,8 milijonov EUR, ocena tveganja portfelja je bila na ravni 5,5. Večina trenutnega portfelja se nanaša na finančne institucije – 32 odstotkov.

1.2 Izvajanje prejšnje strategije za državo

Prejšnja Strategija za Slovenijo, ki je bila potrjena novembra 2006 ([BDS/SL/06-1](#)), je določala naslednje operativne cilje EBRD:

- **Podjetniški sektor** – Priskrbeti lastniški kapital in možnost strukturiranega zadolževanja za domače gospodarske družbe z namenom financiranja njihove rasti, zlasti v povezavi z njihovo širitvijo čez državne meje. Podpirati neposredne tuje naložbe srednje velikih družb s tveganejšimi produkti, ki jih ne ponuja zasebni sektor, zlasti v regijah z višjo stopnjo brezposelnosti, ki se soočajo s posebnimi izzivi prehoda. EBRD bo pripravljena podpreti tudi vitalne privatizirane dele preostalih državnih podjetij.
- **Finančni sektor** – EBRD bo družbam in finančnim institucijam ponujala produkte kapitalskega trga, kot so obveznice in s premoženjem pokriti vrednostni papirji. EBRD si bo prizadevala uvajati inovativne produkte in podpirati sklade lastniškega kapitala za naložbe slovenskega podjetniškega sektorja v regiji. V primeru potrebe bo EBRD podpirala tudi privatizacijo, konsolidacijo in prestrukturiranje, če bo primerno, pa tudi povezovanje bančništva in zavarovalništva, da bosta lahko bolje izpolnjevala zahteve gospodarstva.
- **Infrastruktura in okolje** – EBRD si bo prizadevala olajšati vključevanje zasebnega sektorja v razvoj infrastrukture.

Od leta 2006 je EBRD sklenila tri neposredne projekte v vrednosti 19 mio EUR in sedem regionalnih projektov, v katerih je bilo za Slovenijo dodeljenih 17 mio EUR.

- **Finančne institucije** – V letu 2007 je EBRD izvedla kapitalsko naložbo v zasebno pokojninsko družbo delujočo v Sloveniji v vrednosti 8 milijonov EUR z namenom pomagati njeni širitvi na zahodni Balkan. EBRD je hkrati nudila kreditno linijo lokalni banke z zasebnim nadzorom preko svojega finančnega mehanizma za lokalne skupnosti (Municipal Financing Facility). EBRD je v polni meri financirala obstoječe kreditne linije za MSP vključno z zelo uspešnim skladom GEF.

- **Industrija, trgovina in agroživilstvo** – EBRD je skupaj s skladom zasebnega lastniškega kapitala izvedla soinvesticijo v slovenskega kabelskega operaterja v vrednosti 6 milijonov EUR. V tem obdobju je bila opravljena le ena naložba v slovensko podjetje preko regionalnega sklada zasebnega kapitala s podporo EBRD.
- **Infrastruktura** – V tem sektorju ni bilo aktivnosti, ker vlada še vedno ni dovolila nikakršnega smiselnega sodelovanja zasebnega sektorja na področju infrastrukture.

1.3 Vpliv portfelja banke na uspešen prehod v tržno gospodarstvo in pridobljene izkušnje

1.3.1 Finančni sektor

Bančništvo – S kapitalsko naložbo v Novo Ljubljansko banko (NLB) je EBRD podprla proces privatizacije in med letoma 2002 in 2008 igrala stalno in stabilizacijsko vlogo. A vpliv na prehod v tržno gospodarstvo bi bil večji, če bi kateremu izmed strateških investitorjev vlada dovolila prevzem nadzora nad NLB.

Nebančne finančne institucije – V zadnjih letih so zasebni zavarovalni in pokojninski skladi zabeležili dinamično rast. Kljub temu še vedno ostajajo možnosti za krepitev upravljanja podjetij v sektorju in povečanje transparentnosti odločitev regulatorja na področju zavarovanj.

Skladi zasebnega kapitala – Po sprejemu *acquis communautaire* Evropske unije je zakonodaja na področju vrednostnih papirjev v skladu z visokimi mednarodnimi standardi, domači trg pa je dosegel precejšnjo kapitalizacijo.

MSP – Preko sklada EU/EBRD za kreditiranje MSP (SMEFF) so bile razširjene kreditne linije za sodelujoče banke – npr. Banko Koper in Novo Kreditno banko Maribor (NKBM) ter za lizinske družbe – Raiffeisen Leasing in SKB Leasing. Vse omenjene investicije je podpiralo obširno tehnično sodelovanje pri vzpostavljanju institucij. **Splošna pridobljena izkušnja** iz programa SMEFF je, da mora EBRD uporabljati standardno definicijo EU, kaj so mikro, mala in srednja velika podjetja ter vse njene povezane sektorske aktivnosti (PE09-451T).

V letih 2005-2009 je bil celotni investicijski portfelj EBRD v *finančnem sektorju* razdeljen na »bančništvo« (46 odstotkov) in »nebančne finančne institucije« (54 odstotkov) z zmernimi vplivi na prehod v tržno gospodarstvo¹.

1.3.2 Podjetniški sektor

Industrija – EBRD je v preteklosti pripomogla k privatizaciji in prestrukturiranju več proizvodnih podjetij, a je imela relativno omejen vpliv na njihovo prestrukturiranje. Kljub relativno visoki tehnološki ravni in ravni učinkovitosti v sektorju ga še vedno pesti relativno visoka stopnja vladnega vpliva in pogosto obremenjujoči zakonski predpisi.

¹ Glej [Transition Impact Retrospective \(CS/FO/09-21, 16. oktober 2009\)](#).

Kljub v principu dobremu poslovnemu okolju je za krepitev konkurenčnosti *Podjetniškega sektorja* nujno nadaljnje zniževanje zakonske obremenitve. Še vedno velika vpletenost države je hkrati glavni razlog za omejeno poslovanje v tem, pa tudi drugih sektorjih.

1.3.3 Infrastruktura

Občinski okoljski in infrastrukturni sektor – EBRD je aktivno sodelovala pri več projektih s področja ravnanja z vodo in odpadno vodo na območju porečja Donave, ki so delno vključevali tudi Slovenijo. Iz teh projektov izhaja **priporočilo**, da se mora EBRD na tem področju bolj osredotočiti na projekte urbanega ravnanja z odpadno vodo, ker tam obstaja večja potreba in so okoljske koristi precej bolj izrazite kot pri projektih oskrbe z vodo (glej PE06-346).

Promet – V tem sektorju EBRD od leta 2000 ni izvedla nobenega projekta.

Na splošno *infrastrukturni sektor* še vedno obvladujejo podjetja v državni lasti. A prva uspešna koncesijska pogodba in zakonski okvir, ki je zelo skladen z mednarodnimi dobrimi standardi za projekte javno-zasebnega partnerstva, sta dober kazalec za povečevanje sodelovanja zasebnega sektorja.

2. OKOLJE DELOVANJA

2.1 Splošno okolje sprememb

Pred krizo je Slovenija več let beležila dinamično rast. Ugodna poslovna klima, postopen, a stalen napredek pri strukturnih reformah in preudarna makroekonomska politika je leta 2004 pripeljala do vstopa v EU in kasneje leta 2007 do vstopa v evroobmočje (bila je prva tranzicijska država, ki je postala članica evroobmočja). A po vstopu v evroobmočje so se pojavili zunanji cenovni pretresi in znaki pregrevanja, svetovna kriza pa je razkrila nekatere preostale pomanjkljivosti Slovenije.

Tradicija politike konsenza v Sloveniji je pomenila, da je bil njen napredek pri strukturnih reformah predvsem na področju široke privatizacije, upravljanja in prestrukturiranja podjetij ter reform bančnega sektorja počasnejši kot v ostalih državah EU8 (za primerjalne podatke o strukturnih reformah glej Prilogo 7). Na teh področjih dosega Slovenija še vedno slabše rezultate kot njene srednjeevropske partnerice. Medtem ko je prišlo do napredka v smeri povečevanja proizvodnje izdelkov s srednjo do visoko dodano vrednostjo, gospodarska struktura še vedno pretežno temelji na proizvodnji z nizko do srednjo dodano vrednostjo v mnogih ciklično občutljivih sektorjih (na primer avtomobilskem), ki jih je kriza še posebej prizadela. V zadnjih letih, še posebej od vstopa v evroobmočje, sta začeli konkurenčnost in produktivnost v mnogih sektorjih zaostajati za ostalimi državami v regiji. Ta trend se je še poslabšal, ko je mnogo držav v regiji zabeležilo znižanje vrednosti svojih valut na koncu leta 2008 oz. v začetku leta 2009.

Februarja 2010 je vlada jasno priznala negativne vplive krize na državo in predstavila ambiciozen akcijski načrt fiskalnih omejitev in strukturnih reform (z naslovom »Slovenska izhodna strategija 2010-2013«). Omenjene reforme se osredotočajo na znižanje javnih izdatkov preko izboljšanja učinkovitosti javnega sektorja in racionalizacije javnih storitev, strukturnih reform delovnopravnega, pokojninskega, zdravstvenega in socialnega sistema, sprememb upravljanja in lastništva podjetij v državni lasti, pa tudi institucionalnih reform na področju finančnega nadzora, politike konkurenčnosti in ureditve na področju javnih storitev. V primeru uspešne izvedbe reform bi morale te omogočiti povrnitev krepke rasti in realne konvergence s povprečno ravno prihodkov v EU. A izvajanje reform bo zaradi njihove dolgoročne narave in politike soglasja v Sloveniji težavno.

2.1.1 Politični razvoj

- **Politični sistem v Sloveniji, ki so mu koristile reforme iz tranzicijskih let, je zrel in stabilen.** Demokratične institucije so trdne z delujočim sistemom ločitve oblasti in mehanizmi demokratičnega nadzora. Zakonodajni okvirji nudijo ustrezen temelj za izvajanje demokratičnega volilnega procesa, volitve pa potekajo skladno z mednarodnimi standardi. Vse večja integracija v EU, katere članica je država postala leta 2004, pomeni najboljše zagotovilo za splošno politično stabilnost.
- **Slovenija je podpisnica vseh glavnih mednarodnih sporazumov o človekovih pravicah.** Njena ustava in pravni sistem vključno z neodvisnim sodstvom in varuhom človekovih pravic nudijo učinkovit okvir, ki zagotavlja temeljne pravice in svoboščine.
- **Po parlamentarnih volitvah 21. septembra 2008, na katerih so Socialni demokrati (SD) tesno premagali desnosredinsko Slovensko demokratsko stranko (SDS), je bila sestavljena nova levosredinska koalicijska vlada** pod vodstvom premierja Boruta Pahorja (SD), v kateri so poleg vodilne vladajoče stranke še stranke Zares, LDS in DeSUS. Sedanji predsednik, bivši visoki diplomat ZN Danilo Türk, je bil izvoljen 11. novembra 2007 s podporo levosredinskih strank. Obe veji izvršilne oblasti razmeroma dobro sodelujeta. Kljub občasnim spremembam sestave vlade je bila ta v času gospodarske krize na splošno stabilna.

2.1.2 Socialna in delovnopravna vprašanja

Prebivalstvo Slovenije je eno izmed najhitreje starajočih se prebivalstev izmed članic EU, državo pa čakajo nemajhne pokojninske obveznosti (za podrobnejši opis socialnih in delovnopravnih vprašanj glej Prilogo 2). Zaradi njenega neugodnega demografskega profila jo je Evropska komisija označila za državo z visokim tveganjem na področju vzdržnosti njenih javnih financ. Čeprav ima Slovenija v primerjavi z mnogimi drugimi članicami EU visoko stopnjo zaposlenosti, je delovna aktivnost starejšega prebivalstva v primerjavi z drugimi državami v regiji zelo nizka. Velike pokojninske obveznosti, nizek delež zaposlenih starejših delavcev, hitro rastoča brezposelnost in obsežni fiskalni izdatki kot odziv na recesijo nujno zahtevajo nadaljnje reforme pokojninskega, socialnega in zdravstvenega sistema. Vlada je predlagala določene reforme, ki so bile deležne kritike s strani sindikatov. Zaenkrat je še prezgodaj reči, kateri ukrepi bodo na koncu izpeljani.

2.1.3 Pravno okolje

Slovenija je opravila precejšnje reforme svojega pravnega sistema, ki so prinesle izboljšanje pravnega in poslovnega okolja v državi. Od vstopa Slovenije v Evropsko unijo (EU) 1. maja 2004 je država še naprej spreminjala svoj pravni sistem in ga prilagajala standardom in zakonodaji EU.

Izvajati so se začeli nekateri ukrepi s ciljem nadaljnega boja proti gospodarskemu in finančnemu kriminalu. Z Zakonom o trgu finančnih instrumentov (sprejet leta 2007 in dopolnjen leta 2008) je bila v slovensko pravno ureditev prenesena Direktiva o zlorabi trga, zadnji amandmaji Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma iz leta 2010 pa so uvedli nekaj poenostavitev, ki so jih predvidele direktive EU.

Podjetniške, trgovske in finančne aktivnosti urejajo slovenski zakoni, ki so na splošno redno prenašali direktive EU. Splošna ocena poslovne zakonodaje kaže, da je Slovenija vzpostavila pravni sistem, ki je primerljiv z drugimi naprednimi tranzicijskimi državami srednje in vzhodne Evrope. A kljub liberaliziranemu trgu države in določenemu napredku pri privatizaciji v zadnjih letih država še vedno ohranja visoko stopnjo lastništva v ključnih podjetjih in finančnih institucijah.

EBRD je vzpostavila in redno posodablja vrsto ocen pravne tranzicije v državah svojega poslovanja s poudarkom na izbranih področjih, ki so relevantna za naložbene aktivnosti: kapitalski trgi, poslovna zakonodaja in upravljanje podjetij, koncesije, zavarovani posli in telekomunikacije. Leta 2010 bo prvič opravljena ocena s poudarkom na sodni usposobljenosti in javnem naročanju. S pomočjo obstoječih orodij se ocenjujeta kakovost zakonodaje »kot je zapisana« (kar se označuje tudi kot »pravna pokritost«) in dejansko izvajanje te zakonodaje (kar se označuje tudi kot »pravna učinkovitost«). Vse razpoložljive rezultate teh ocenjevanj je mogoče najti na spletnem naslovu www.ebrd.com/law. V Prilogi 8 je predstavljen povzetek rezultatov za Slovenijo skupaj s kritičnimi pripombami pravnih strokovnjakov EBRD, ki so opravili ocenjevanje in druge raziskave na relevantnih področjih.

2.2 Makroekonomski pogoji

Po več letih krepke rasti je Slovenijo svetovna kriza močno prizadela in je zabeležila svojo prvo recesijo od osamosvojitve in največji padec v evroobmočju (za tabelo izbranih gospodarskih kazalcev glej Prilogo 5). Na četrletni ravni je sezonsko prilagojeni BDP od zadnje četrtine leta 2008 ostro padal in je začel ponovno rasti šele sredi leta 2009. A ozdravitev so nenadno prekinili ponovni padci v četrtem četrletju 2009 in prvem četrletju 2010, kar pomeni, da se je gospodarstvo tehnično ponovno pogreznilo v recesijo. To je na celoletni ravni pomenilo padec realnega BDP-ja v višini 7,8 odstotkov. Industrijska proizvodnja marca 2010 ne kaže vidnih znakov izboljšanja, domače povpraševanje pa ostaja šibko. Zmanjšanje možnosti najemanja posojil ter strm padec izvoza in investicij sta pripeljala do sunkovite rasti števila stečajev podjetij in stopnje brezposelnosti. Brezposelnost se je po podatkih raziskave delovne sile, ki se uporablja v celi EU, s 4,3 odstotka avgusta 2008 povečala na 7,1 odstotka maja 2010. Nedavno povišanje minimalne plače januarja 2010 za 23 odstotkov lahko situacijo še poslabša.

Kot odziv na krizo je vlada sprejela več protikriznih paketov, ki se osredotočajo na povečanje naložb v infrastrukturne projekte, pomoč podjetjem v težavah in subvencije za zaposlovanje. Ti diskrecijski ukrepi in delovanje avtomatskih stabilizatorjev so leta 2009 po ocenah prispevali k povečanju konsolidiranega vladnega proračunskega primanjkljaja na 5,5 odstotka BDP (s čimer je začela država kršiti Pakt za stabilnost in rast Evropske unije). Bruto vladni dolg se je leta 2009 hkrati sunkovito povečal na 35,1 odstotka BDP (z 22,6 odstotkov leto prej) in naj bi se po napovedih povečeval tudi v prihodnjih letih. Visoki proračunski primanjkljaj je Evropsko komisijo prisilil, da je proti Sloveniji začela postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem, kar je storila tudi v primeru mnogih drugih članic EU. Fiskalna politika bo v letu 2010 ostala ekspanzivna, da bi tako bojevala s še vedno trajajočimi posledicami krize. Trenutni vladni cilj za fiskalni primanjkljaj v letu 2010 je 5,7 odstotka BDP (čeprav je premier nedavno cilj za letošnji primanjkljaj postavil na 5,2 odstotka BDP). Za obdobje od leta 2011 naprej je vlada predstavila ambiciozno strategijo fiskalne konsolidacije (tako imenovano Izhodno strategijo), ki predvideva postopno zniževanje fiskalnega primanjkljaja na 1,6 odstotka BDP do leta 2013, predvsem z zniževanjem izdatkov in manj z zviševanjem davkov. Uspešna fiskalna konsolidacija je hkrati bistveno odvisna od reform slovenskega socialnega, zdravstvenega in pokojninskega sistema (predvsem zaradi hitrega staranja prebivalstva).

Povprečna letna stopnja inflacije cen življenjskih potrebščin je leta 2009 padla na 0,9 odstotka, kar pomeni velik padec z ravni 5,7 odstotka leta 2008. Čeprav bo gospodarska kriza v naslednjih letih verjetno brzdala inflacijo, bi lahko zvišanje mednarodnih cen nafte, povečanje cen električne energije in nedavni dogovor o povišanju minimalne plače za 23 odstotkov do leta 2012 v naslednjih letih pomenili pritisk na inflacijo.

Leta 2009 je tekoči račun zabeležil precej nižji primanjkljaj na ravni enega odstotka BDP v primerjavi s 6,1 odstotka pred enim letom. Znižanje je bilo predvsem posledica zloma domačega povpraševanja, ki je povzročil močen padec uvoza (28 odstotkov), ki je izrazito presegel padec izvoza (20 odstotkov), pa tudi precejšnjo pozitivno trgovinsko bilanco. A izvozna naročila so se proti koncu leta izrazito okrepila in bi morala okrepiti ozdravitev gospodarstva. Bruto zunanji dolg je ostal leta 2009 relativno nespremenjen na ravni 117 odstotkov BDP. Posledica krize je bila sunkovita rast dolgoročnega vladnega najemanja posojil na tujih kapitalskih trgih, ki je nevtraliziralo neto odplačevanje posojil s strani bank. Zaradi krize so bile domače banke prisiljene zamenjati tuje financiranje na medbančnem trgu s sredstvi ECB ter vladnimi pologi in garancijami. Standard & Poor's in Fitch sta Slovenijo ocenila z oceno AA, Moody's pa z oceno Aa2, kar je najvišja ocena med državami srednje Evrope in Baltika.

Napovedi za rast na daljši rok so bistveno odvisne od uspešnosti fiskalne konsolidacije in strukturne reforme, kot sta določeni v vladni Izhodni strategiji. Trenutna napoved kaže, da se bo BDP v naslednjem obdobju strategije kazal le počasno okrevanje. Na kratki rok bo okrevanje omejevalo še naprej šibko domače, pa tudi tuje povpraševanje in pomanjkanje financiranja za naložbe. Vrnitev h krepki rasti na srednji rok je bistveno odvisna od uspešnosti implementacije načrtovane fiskalne konsolidacije in strukturnih reform. Uspeh fiskalne konsolidacije je odvisen od napredka pri zmanjševanju porabe in ključnih reform zdravstvenega, socialnega in pokojninskega sektorja, ki so težavne tudi v najboljših časih in jim sindikati ostro nasprotujejo. Hkrati so potrebne obsežne izboljšave trga dela in proizvodov s ciljem izboljšanja konkurenčnosti in produktivnosti

države. To bi moralo prinesiti tudi spremembe v upravljanju, prestrukturiranje in v končni fazi privatizacijo preostalih podjetij v državni lasti (vključno s finančnim sektorjem).

2.3 Uspehi in izzivi tranzicije

V Sloveniji ostaja več izzivov tranzicije. Sledeča analiza poudarja nekaj prioritarnih področij, ki so opisana v Oceni izzivov prehoda iz leta 2009. Za tabelo s povzetkom glej Prilogo 6.

Podjetniški sektor: *Prestrukturiranje Kada in Soda mora biti pospešeno, da se tako izboljša upravljanje, spodbudi prestrukturiranje in načrtuje eventualno privatizacijo podjetij v državni lasti.*

Vpletenost države v podjetniški sektor se mora zmanjšati. Čeprav je splošni proizvodni sektor v Sloveniji eden izmed najbolj učinkovitih in tehnološko razvitih med srednjeevropskimi in baltiškimi državami, sektor še vedno trpi zaradi relativno visoke stopnje vmešavanja države, njegova konkurenčnost pa upada. Država je preko Kada (Kapitalska družba) in Soda (Slovenska odškodninska družba) ohranila deleže v številnih družbah. Ti družbi v mnogih primerih blokirata manjšinske delničarje in tako nadzirata deleže s pravico do imenovanja članov upravnih odborov. Pomemben napredek je, da je vlada leta 2009 pripravila načrt za ustanovitev nove vladne agencije za bolj učinkovito in strateško upravljanje z državnim premoženjem, na katero bi bili preneseni deleži Kada in Soda. To prestrukturiranje je načrtovano za leto 2010, a podrobnosti o prenosu delnic in zahtevani finančni odškodnini za Kad in Sod še nista bili pojasnjeni, še vedno pa obstaja visoko tveganje, da bodo vladni načrti močno ublaženi. Če bo prestrukturiranje opravljeno v skladu s prvotnimi načrti, lahko pomeni začetek za spremembe v upravljanju podjetij, prestrukturiranje in eventualno privatizacijo družb in finančnih institucij v državni lasti.

Poslovno okolje se mora okrepiti in tako izboljšati konkurenčnost gospodarstva. Medtem ko je splošno poslovno okolje dobro, pa konkurenco še vedno ovirajo stroge zakonske omejitve in šibkost organa za konkurenco. Po kazalcih trga proizvodov OECD iz leta 2009 se Slovenija, ko gre za zmožnost gospodarstva, da razvije tržne sile, uvršča pod povprečje Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD). Najnovejša raziskava Svetovne banke *Doing Business 2010* kaže, da so zahtevani postopki zaposlovanja in odpuščanja delavcev, prijave premoženja, čezmejnega trgovanja in izvršljivost pogodb bolj težavni kot v večini drugih članic OECD. Izvedba načrtov za vzpostavitev Urada za varstvo konkurence kot neodvisne agencije s proračunsko avtonomijo, bi bil pomemben korak v pravo smer.

Finančne institucije: *potrebno je prestrukturiranje bilanc stanja bank in izboljšave upravljanja s ciljem izboljšanja učinkovitosti sektorja in povečati njegovo sposobnosti, da ponuja financiranje slovenskim podjetjem (predvsem MSP).*

Slovenski bančni sektor še vedno obvladujeta dve veliki banki v državni lasti (NLB in NKBM) s skupnim tržnim deležem skoraj 50 odstotkov skupnih sredstev bančnega sektorja. Skupno je v Sloveniji 22 bank (vključno s tremi podružnicami tujih bank) in tri majhne hranilnice. Tuje banke in drugi tuji investitorji nadzorujejo le približno 38

odstotkov bančnega sistema v Sloveniji (čeprav se zdi to pomemben delež, tvorijo velik del tega deleža delnice KBC in NLB brez možnosti nadzora) Belgijska skupina KBC Group ni mogla povečati svojega deleža v NLB in tako postati večinski lastnik. KBC je posledično zaenkrat zavračala sodelovanje pri dokapitalizaciji banke (nazadnje decembra 2009²) in namesto tega svoj delež še vedno namerava prodati. Čeprav je bilo 49 odstotkov delnic NKBM, druge največje banke v državi, decembra 2007 prodanih preko prve javne ponudbe, so načrti za nadaljnje znižanje večinskega deleža države trenutno ustavljeni.

Zaenkrat je bančni sistem relativno dobro preстал svetovno finančno krizo, a sektor pesti nizka učinkovitost in trenutno trpi zaradi zmanjšane možnosti najemanja posojil. Nedavna raziskava IMF je pokazala, da so bili kazalci učinkovitosti in dobičkonosnosti bančnega sektorja v zadnjih letih stalno nižji od kazalcev v večini drugih članic EU. Slovenske banke so se hkrati preveč zanašale na zunanje financiranje (od katerega je bilo precej kratkoročnega), kar jih je izpostavilo visokemu tveganju refinanciranja. Hkrati se je kakovost kljub temu, da je bil delež slabih posojil na koncu leta 2008 nizek (po zadnjih dostopnih podatkih le 1–2 odstotka), od takrat verjetno izrazito poslabšala in je koncentracija posojil v nekaterih močno prizadetih panogah zelo visoka (gradbeništvo). Vlada je sprejela več ukrepov za stabilizacijo slovenskega bančnega sistema vključno z neomejeno garancijo za vse bančne vloge posameznikov in majhnih podjetij do konca leta 2010 in sprostila do 12 milijard EUR državnih garancij za nova bančna posojila, dodatnih 1,2 milijarde EUR državnih garancij pa je namenila za posojila nefinančnim podjetjem. Kljub temu je do pomanjkanja posojil vseeno prišlo in trenutno omejuje dostopnost financiranja naložb (glej spodaj).

V zavarovalnem sektorju še vedno dominirata dve zavarovalnici v državni lasti, a se je konkurenca začela krepiti. Še vedno obstaja prostor za krepitev upravljanja podjetij v sektorju in utrditev neodvisnosti regulatorja na področju zavarovanj in transparentnosti njegovega odločanja.

Trgu zasebnega lastniškega kapitala manjka globina zaradi omejenega sodelovanja tujih družb zasebnega kapitala, po mnenju katerih je popoln prevzem slovenskih podjetij težaven. Domači kapitalski trg ima sicer znatno kapitalizacijo, a je promet nizek, kar odvrča investitorje in znižuje privlačnost javne izdaje delnic kot vira kapitala. Na splošno ostajata domači denarni trg in trg vrednostnih papirjev slabo razvita.

Energija: *potrebne so investicije v energetska učinkovitost in obnovljive vire energije ter večja konkurenca v energetske sektorju s ciljem znižanja energetske zahtevnosti in rastočega neravnovesja med povpraševanjem in ponudbo.*

Na področju energetike je država še vedno večinski lastnik vse proizvodnje, v distribuciji pa sta delež zasebnega sektorja in efektivna konkurenca še vedno omejena. V zadnjih letih se je energetska sektor uspešno razdelil na proizvodnjo, prenos in distribucijo. Poleg tega je Slovenija julija 2007 v polni meri sprostila svoj trg električne energije, tako da lahko vsi porabniki elektrike izbirajo svojega ponudnika na osnovi tržnih pogojev. Kljub temu sta v panogi sodelovanje zasebnega sektorja in učinkovita

² Skupina NLB je leta 2009 zabeležila precejšnjo izgubo v višini 82 milijonov EUR in čeprav še vedno izpolnjuje zakonske zahteve, si uprava prizadeva za dokapitalizacijo.

konkurenca še vedno omejeni. Predvsem je država še vedno večinski lastnik vseh proizvodnih kapacitet. Po drugi strani se je sodelovanje zasebnega sektorja povečalo, na trgu maloprodaje je tako aktivnih 14 ponudnikov. Izboljšala se je tudi kakovost slovenskih institucij. Deluje neodvisen regulator. Tarife odražajo stroške, a so še vedno prisotne navzkrižne subvencije od industrijskih uporabnikov do gospodinjstev. Uveden je mehanizem zajamčenih odkupnih cen, ki podpira razvoj obnovljivih virov energije.

Na področju zagotavljanja adekvatnega pravnega in institucionalnega okvirja za obnovljivo energijo je bil opravljen napredek, a je število projektov trajnostne energije še vedno omejeno. Določanje cen električne energije spodbuja naložbe v energetske učinkovitost. Sistemi pomoči za energetske učinkovitost in obnovljivo energijo so v skladu s prakso EU, a rezultati še vedno zaostajajo za povprečjem EU. Podnebna politika je vzpostavljena in na poti, da doseže evropske podnebne cilje 20/20/20. Ostali izzivi vključujejo prenos in implementacijo evropske direktive o učinkovitosti končne rabe energije in o energetskih storitvah iz leta 2006 in podporo projektom na področju obnovljivih virov energije.

Infrastruktura: *Potrebno je spodbujati večje sodelovanje zasebnega sektorja, konkurenco in izboljšanje učinkovitosti v infrastrukturnem sektorju.*

V železniškem sektorju je bil zagotovljen dostop do infrastrukture, a si na trgu konkurira omejeno število operaterjev. Funkciji upravljanja in določanja politike sta bili razdeljeni, glavne železniške storitve (infrastruktura, potniški promet, tovorni promet itd.) so bile ločene, pomožne storitve pa izločene. Leta 2004 so bile Slovenske železnice (SŽ) pretvorjene v holding podjetij s popolnoma ločenimi družbami za tovorni promet, potniški promet in infrastrukturo. Cene tovrnega prometa so bile liberalizirane, sprejet je bil okvir za TIPO. Ta reformna prizadevanja so pretežno v skladu z direktivami EU. Leta 2008 je Evropska komisija kritizirala slovensko implementacijo reform EU na področju železnic, predvsem pomanjkanje neodvisnega upravljavca infrastrukture in nezadostno implementacijo pravil za obračunavanje dostopa do tirov.

V cestnem sektorju zasebni sektor od 90. let sodeluje pri izgradnji in rednem vzdrževanju cestnega omrežja, a je konkurenca omejena, ker ta dela večinoma opravlja omejeno število domačih podjetij. Kakovost zakonodaje na področju koncesij je relativno visoka, a zaenkrat ni bil izveden noben projekt javno-zasebnega partnerstva.

Tudi v občinskem sektorju obstaja potreba po večjem sodelovanju zasebnega sektorja, boljših stimulativnih pogodbah in odstranjevanju navzkrižnih subvencij med skupinami potrošnikov. Vodarne in področne toplarne ponavadi upravljajo delniške družbe v lasti lokalnih skupnosti. Na področju oskrbe z vodo in toplotno energijo je prišlo do določenega sodelovanja zasebnega sektorja v obliki koncesij in pogodb o upravljanju, precejšnja liberalizacija se je zgodila na področju trga urbanega prometa po vsej državi. Operativni in finančni rezultati so na splošno dobri, postopki meritev in obračunavanja pa so praviloma ustrezni. Preostali izzivi so povezani s potrebo izboljšati stimulativne pogodbene sporazume in popolnoma odpraviti navzkrižne subvencije med skupinami potrošnikov.

2.4 Dostop do kapitala in naložbene zahteve

Zaradi krize so slovenska podjetja in gospodinjstva doživela resno omejitev dostopnosti financiranja. Slovenija ostaja tradicionalen finančni trg in večina denarja za gospodinjstva in podjetja je bila v obliki posojila preko domačega bančnega sektorja. Rast posojil nebančnemu sektorju je dosegla vrh leta 2007 z več kot 30 odstotki, potem je leta 2008 padla na 18 odstotkov, leta 2009 pa na samo 0,6 odstotka. Še posebej prizadeta so bila posojila podjetjem, posojila nefinančnim družbam so v letu 2009 padla za 1,2 odstotka, medtem ko so se posojila gospodinjstvom povečala za 6,7 odstotka. Podjetja so zato še vedno precej ovirana pri pridobivanju sredstev za naložbe, ki bi podprle vrnitev rasti.

Slovenska borza vrednostnih papirjev ni pomembnejši vir financiranja naložb in jo je kriza močno prizadela. Leto 2009 je bilo prvo leto, ko je Ljubljanska borza delovala kot del skupine CEE Stock Exchange Group (v lasti Dunajske borze). Kljub temu ostaja LJSE majhna in nelikvidna. Potem ko je leta 2008 padla za skoraj 60 odstotkov, se kapitalizacija v letu 2009 skoraj ni spremenila in je bila ob koncu leta na 20 odstotkih BDP. V tem letu je skupaj osem podjetij prenehalo kotirati na borzi (večinoma kot posledica stečaja). Leta 2009 je bil obseg trgovanja nizek in je bil za 29,69 odstotkov pod ravno iz leta 2008 (s povprečnim dnevnim obsegom trgovanja 7,2 milijonov EUR). 70 odstotkov skupnega prometa s kapitalskimi skladi je generiralo osem najpomembnejših podjetij na Ljubljanski borzi, ki kotirajo na primarnem trgu: proizvajalec gospodinjskih aparatov Gorenje, logistično podjetje Intereuropa, banka NKBM, farmacevtska družba Krka, upravljavec pristanišča Luka Koper, trgovsko podjetje Mercator, distributer goriv Petrol in telekomunikacijsko podjetje Telekom Slovenije.

Izdaja podjetniških obveznic ostaja nizka in je v letu 2009 dramatično padla (z 303 milijonov EUR v letu 2008 na 128 milijonov EUR v letu 2009), medtem ko se je izdaja državnih obveznic sunkovito povečala (z 1,25 milijard EUR na 4,25 milijard EUR).

Neposredne tuje naložbe in zasebni lastniški kapital sta bila ovirana zaradi nezmožnosti investitorjev prevzeti nadzor v podjetjih. Kumulativni prtok neposrednih tujih naložb v Slovenijo med letoma 1989 in 2008 je bil najnižji med srednjeevropskimi in baltskimi državami ne le absolutno, ampak tudi na prebivalca (le 1.531 USD – v primerjavi z na primer 7.287 na Češkem in 5.011 USD na Slovaškem).

3. STRATEŠKE USMERITVE

3.1 Prednostni cilji banke za obdobje strategije

Glavni cilj EBRD v Sloveniji bo pomoč pri izboljšanju konkurenčnosti podjetniškega in finančnega sektorja preko podpiranja vladnega prizadevanja za zmanjšanje njenega vpliva na gospodarstvo. To bo kombinirano z izboljšavami na ravni posameznih projektov na področju upravljanja podjetij s ciljem zagotoviti, da bodo menedžerji podjetij ravnali v interesu vseh delničarjev. Pripravljenost vlade, da zniža svoj vpliv na gospodarstvo je seveda nujna, da bo lahko EBRD odigrala svojo vlogo. To bi lahko

vključevalo podjetja, v katerih država ohranja večinski delež ali efektiven nadzor preko pomembnega manjšinskega lastništva. Pomena izboljšav na področju upravljanja podjetij ne smemo podceniti. Nedavni primeri kažejo na tveganje, da lahko včasih lastnik/menedžerji grobo povozijo manjšinske delničarje, medtem ko vlada ohranja možnost vpliva na podjetja, v katerih nadzoruje le manjšinski delež.

3.2 Izzivi posameznih sektorjev in cilji banke

3.2.1 Industrija, trgovina in agroživilstvo

Cilji prehoda v tržno gospodarstvo

- Znižanje vpletenosti države v poslovni sektor in zaključek privatizacije ključnih sektorjev.
- Okrepljeno poslovno okolje za boljšo konkurenčnost gospodarstva.
- Spodbujanje vzdržnega regionalnega širjenja slovenskega poslovnega sektorja.

Operativne prednostne naloge

- EBRD si bo prizadevala za privatizacijo preostalih podjetij v državni lasti ali z državnim nadzorom. Ta mora potekati v kombinaciji s spremembami v vodstvu podjetij, da se okrepi zaščita pravic manjšinskih delničarjev in zagotovi jasna ločitev dolžnosti in odgovornosti vodstva in nadzornih svetov.
- Podpora naložb za izboljšanje produktivnosti, ki bodo izboljšale konkurenčnost poslovnega sektorja in še pospešile gospodarsko ozdravitev. To lahko vključuje tudi primerne projekte prestrukturiranja, ki bi zaposlenost srednjeročno pripeljali na bolj vzdržno raven.
- EBRD bo preko čezmejnih naložb, udeležbe v kapitalskih skladih ali soinvesticij preko takih skladov podpirala tudi regionalno širjenje slovenskih podjetij.

3.2.2 Finančne institucije

Cilji prehoda v tržno gospodarstvo

- Podpreti večjo učinkovitost finančnega posredništva s konsolidacijo in privatizacijo.
- Povečati konkurenco v bančnem sektorju, ki ga obvladujeta dve banki v državni lasti, ki si delita 50 odstotkov trga.
- Razširiti dostopnost domačega podjetniškega sektorja, zlasti malih in srednje velikih podjetij in majhnih lokalnih skupnosti do kapitala.

Operativne prednostne naloge

- Spodbujanje nudenja posojil zasebnih komercialnih bank in lizinških družb mikro, malim in srednje velikim podjetjem.
- Pomoč pri prestrukturiranju bilanc stanja bank v zasebni lasti.
- V primeru potrebe bo EBRD podpirala tudi privatizacijo, konsolidacijo in prestrukturiranje, če bo primerno pa tudi povezovanje bančništva in zavarovalništva, da bosta lahko bolje izpolnjevala zahteve gospodarstva.
- Podpora večje konkurenčnosti v zavarovalniškem sektorju, ki ga še vedno obvladujejo državna podjetja.

3.2.3 Infrastruktura, energija in okolje

Cilji prehoda v tržno gospodarstvo

- Podpirati vključevanje zasebnega sektorja na področju infrastrukture.
- Spodbujati večjo konkurenčnost s strani zasebnih konkurentov v sektorju železniškega in cestnega prometa, morebiti preko projektov javno-zasebnega partnerstva.
- Povečati konkurenčnost v energetske sektorju.
- Podpirati energetske varnost in kljubovati vse večjemu neravnovesju med povpraševanjem in ponudbo na področju energetike.
- Spodbujati naložbe v trajnostno energijo s posebnim poudarkom na obnovljivih projektih glede na uspeh obstoječega vladnega programa energetske učinkovitosti.

Operativne prednostne naloge

- EBRD bo še naprej spodbujala sodelovanje zasebnega sektorja pri razvoju tako državne kot lokalne infrastrukture.
- EBRD bo podpirala boljše stimulatívne pogodbe v sektorju komunalnih storitev.
- Prizadevala si bo za povečanje konkurenčnosti in naložbe v dobavo energije s ciljem prispevati k energetske varnosti.
- EBRD po podpirala trajnostni razvoj energetskega sektorja z osredotočanjem na vzorčne projekte obnovljive energije.

3.3 Politični dialog

V obdobju strategije bo EBRD svoja prizadevanja politični dialog osredotočila na spodbujanje zmanjševanja vloge vlade v gospodarstvu in na izboljšanje standardov upravljanja podjetij. OECD je še vedno prisotno vlogo države v gospodarstvu ocenila za oviro vstopa Slovenije v organizacijo. Za odstranitev ovire je vlada predlagala prestrukturiranje pokojninskega (KAD) in odškodninskega (SOD) sklada. Prvotni predlog mora biti še dokončan in obstaja precejšnje tveganje, da bo zvođenel. EBRD bo nadaljevala dialog z Ministrstvom za finance in Ministrstvom za gospodarstvo, pa tudi s Kadom in Sodom, da bi našli področja za potencialno sodelovanje. Ta dialog je v preteklosti prinesel rezultate, saj sta KAD in SOD leta 2009 ustanovili holding z imenom PDP, da bi v njem združili deleže v podjetjih, za katere je bilo ugotovljeno, da bodo potrebovala bolj aktivno preoblikovanje. EBRD je že v preteklosti podpirala tak korak in je v aktivnem stiku z vodstvom PDP s ciljem odkriti potencialne primerne projekte preoblikovanja.

EBRD bo nadaljevala tudi dialog z Darsom, slovensko agencijo za avtoceste, da bi našli potencial za večje sodelovanje zasebnega sektorja pri upravljanju in vzdrževanju cest. Izkušnje EBRD na Slovaškem in Madžarskem bi lahko bile poučne za Slovenijo, ker bi večje sodelovanje zasebnega sektorja znižalo pritiske na državni proračun.

Druga področja, na katera se bo EBRD osredotočila, vključujejo:

- nadaljnji dialog glede izboljšanja poslovnega okolja,
- spodbujanje uporabe stimulativnih pogodb za nudenje javnih storitev in
- spodbujanje večje konkurence v energetske sektorju s posebnim poudarkom na lažjem izvajanju obnovljivih projektov.

4. SODELOVANJE Z DRUGIMI MEDNARODNIMI FINANČNIMI INSTITUCIJAMI IN EU

4.1 Evropska unija

Za obdobje 2007-2013 je bilo za Slovenijo v skladu s konvergentnim ciljem dodeljenih 4,101 milijard EUR (trenutne cene) sredstev iz Strukturnega sklada in Kohezijskega sklada. Skupni letni prispevek Slovenije kot dodatek naložbam EU naj bi po ocenah dosegel 957 milijonov EUR.

Za obdobje 2007–2013 je vsa Slovenija upravičena do pomoči iz konvergentnega cilja. Situacija se tako v primerjavi s prejšnjim programskim obdobjem 2004-2006 ni spremenila.

Splošni cilji Nacionalnega strateškega referenčnega okvirja Slovenije (NSRO) so izboljšanje blaginje državljanov Slovenije preko spodbujanja gospodarske rasti, ustvarjanja delovnih mest, krepitve človeškega kapitala in zagotavljanja uravnoveženega in skladnega razvoja predvsem na regionalni ravni. Za uresničitev the ciljev je temelji slovenski NSRO na več strateških tematskih in ozemeljskih prioritetah:

- spodbujanje podjetništva, inovacij in tehnološkega razvoja;
- izboljšanje kakovosti izobraževalnega sistema, usposabljanja in raziskav ter razvojnih aktivnosti;
- boljša prožnost trga delovne sile in zagotovljena varnost zaposlitve preko ustvarjanja delovnih mest in spodbujanja socialne vključenosti;
- zagotavljanje pogojev za rast preko nujenja vzdržne mobilnosti, izboljšanja kakovosti okolja in nujenja primerne infrastrukture;
- spodbujanje uravnoveženega regionalnega razvoja.

Poudarek bo tudi na izboljšanju institucionalnih in administrativnih kapacitet, predvsem v javnem sektorju, ker je to predpogoj za pospešitev gospodarske rasti v Sloveniji.

4.2 Evropska investicijska banka

Od leta 2006 je EIB v Sloveniji podpisala pogodbe o posojilih v skupni vrednosti 1,5 milijarde EUR, večina izmed njih je podpirala projekte malih in srednje velikih podjetij in lokalnih skupnosti. Ti so med drugim vključevali:

- Decembra 2006 podpis pogodbe o posojilu v vrednosti 300 milijonov EUR za izgradnjo petih avtocestnih odsekov v Sloveniji s skupno dolžino 50 km. Posojilo

- Julija 2009 je EIB napovedala 4 kreditne linije v skupni vrednosti 380 milijonov EUR Slovenski izvozni in razvojni banki za posojila malim in srednje velikim podjetjem. Novembra 2008 je bilo sklenjeno tudi posojilo v vrednosti 60 milijonov EUR družbi Unicredit Leasing namenjenih malim in srednje velikim podjetjem.
- Marca 2010 je EIB napovedala, da bo ponudila dve posojili v vrednosti 25 milijonov EUR, eno Banki Celje, d. d., in eno Gorenjski banki, d. d., obe bosta podprli male in srednje velike projekte v Sloveniji. Obe posojili bosta sofinancirali projekte, ki jih podpirajo mala in srednje velika podjetja, ter prioritete naložbe javnih oblasti v posamezno energetska in okoljska infrastruktura.

EBRD aktivno sodeluje z EIB pri financiranju programa modernizacije Termoelektrarne Šoštanj (TEŠ). EIB je leta 2007 odobrila posojilo v vrednosti 350 milijonov EUR, a projekt še ni bil izveden zaradi težav pri iskanju dodatnih komercialnih sredstev. Sodelovanje EBRD pri projektu bo zagotovilo, da bo tako sofinanciranje na voljo s strani komercialnih bank.

4.3 Svetovna banka

Slovenija je spomladi 2004 prenehala dobivati finančno pomoč od Svetovne banke. Sloveniji še vedno koristijo številne meddržavne analitične in svetovalne aktivnosti vključno z regionalnimi gospodarskimi poročili EU10.

Koristi sodelovanja med Slovenijo in Svetovno banko so ponudile priložnosti za pridobivanje izkušenj in razvoj analitičnih orodij, ki so koristila tudi drugim državam v regiji, ki so svojo tranzicijo začele kasneje.

Slovenija kot razvojni partner prispeva Mednarodnemu združenju za razvoj (IDA), ustanovi Svetovne banke za pomoč, in igra aktivno vlogo v regionalnih in multilateralnih institucijah. Pomembno je, da je bila Slovenija leta 2006 prva država poslovanja EBRD, ki je prispevala sredstva v Sklad za zahodni Balkan EBRD.

4.4 Mednarodna finančna korporacija

Mednarodna finančna korporacija (IFC) je v Sloveniji zadnji projekt financirala leta 1994. Še vedno ima možnost financirati projekte v državi in državo pokriva preko svojih pisarn v Istanbulu in Zagrebu.

PRILOGA 1 – POLITIČNA OCENA

Republika Slovenija je sprejela in izvaja načela večstrankarske demokracije, pluralizma in tržnega gospodarstva, tako da izpolnjuje pogoje iz 1. člena Sporazuma o ustanovitvi EBRD.

Politični sistem v Sloveniji, ki so mu koristile obsežne politične reforme iz tranzicijskih let, je zrel in stabilen. Demokratične institucije v Sloveniji so trdne ter imajo delujoč sistem ločitve oblasti in mehanizme demokratičnega nadzora. Vse večja integracija v EU, katere članica je država postala leta 2004, pomeni najboljše zagotovilo za splošno politično stabilnost.

Slovenija je podpisnica vseh glavnih mednarodnih sporazumov o človekovih pravicah vključno z Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Slovenska ustava zagotavlja temeljne svoboščine in pravice državljanov, ki jih priznava mednarodno pravo, mednarodne pogodbe so neposredno izvršljive s strani domačih sodišč, njihov status pa je nadrejen domači zakonodaji. Z ustavo zagotovljene pravice do svobode misli, vesti in vere so na splošno spoštovane. Pravni sistem, ki je preстал temeljite reforme, neodvisno sodstvo in varuh človekovih pravic nudijo učinkovit okvir, ki zagotavlja temeljne pravice in svoboščine.

Volitve

Zakonodajni okviri nudijo ustrezen temelj za izvajanje demokratičnega volilnega procesa. Vse volitve so potekale na način, ki je skladen z mednarodnimi standardi in obvezami za demokratične volitve. Slovenski volilni sistem temelji na proporcionalni zastopanosti, zahtevan volilni prag na nacionalni ravni je štiri odstotke. Za volitve predstavnikov obeh priznanih 'avtohtonih' narodnih manjšin v državi sta ustanovljeni posebni volilni enoti, predstavnika pa sta voljena na osnovi večinskega principa.

Vprašanja integritete

Slovenija ima eno izmed najnižjih stopenj korupcije izmed tranzicijskih držav. Na lestvici Indeksa zaznavnosti korupcije organizacije Transparency International se je uvrstila na 27. mesto izmed 180 držav. S tem se skupaj z Estonijo uvršča ne le pred druge države, v katerih EBRD posluje, ampak tudi pred večino drugih članic Evropske unije. Kljub temu nekateri problemi povezani s korupcijo ostajajo. Medtem ko so »nepravilna plačila« javnim uslužbencem redka, ostaja sistem izmenjave uslug v političnem in gospodarskem vrhu široko razširjen.

Mediji

Svobodo izražanja vključno s svobodo in pluralnostjo medijev zagotavlja slovenska zakonodaja in je večinoma spoštovana. Dominantni medij je Radiotelevizija Slovenija. Obstajata le dve zasebni postaji, tuje lastništvo slovenskih medijev pa je še vedno omejeno.

Narodne manjšine

Po podatkih zadnjega popisa prebivalstva iz leta 2002 so po narodnosti Slovenci tvorili 83,06 odstotka prebivalstva. Med manjšinami so največja skupina Srbi (1,98 odstotka prebivalstva), sledijo jim Hrvati (1,81 odstotka) in Bošnjaki (1,1 odstotka). Slovenska ustava in relevantni zakoni izpostavljajo italijansko in madžarsko narodno manjšino, ki sta definirani kot »avtohtoni«, pa tudi predstavnike romske skupnosti, za katere organi uporabljajo določila Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin in Zakona o uresničevanju načela enakega obravnavanja.

Avtohtoni italijanska in madžarska manjšina uživata visoko stopnjo zaščite, predvsem ko gre za ohranitev in razvoj njihove identitete in kulture, uporabo jezika, medije, izobraževanje, pa tudi

sodelovanja pri odločanju na nacionalni in lokalni ravni. Predstavnikoma italijanske in madžarske manjšine je zagotovljen po en sedež v državnem parlamentu.

Romi (0,17 odstotka prebivalstva) se še vedno soočajo s težavami, njihovi splošni življenjski pogoji pa so pod minimalnimi standardi, kar še posebej velja za Rome, ki ne veljajo za avtohtone. Gre predvsem za osebe, ki so zapustile druge dele bivše Jugoslavije in se naselile v Sloveniji od leta 1991. Vlada je vprašanje Romov določila za prioriteto in si je v zadnjih letih na več področjih prizadevala za izboljšanje situacije, kar vključuje tudi posebne projekte izobraževanja in zaposlovanja.

Enakost spolov

Slovenija se uvršča na 26. mesto izmed 109 držav po indeksu razvoja po spolu (GDI) in na 34. mesto izmed 109 držav po merilu razporejenosti moči po spolu (GEM) Programa ZN za razvoj. Ženske so aktivne na nacionalni ravni in imajo nekaj visokih predstavnic na nacionalni ravni vključno s štirimi ministricami v sedanji vladi. A odstotek žensk izvoljenih v nacionalni parlament v zadnjih dveh splošnih volitvah (2004 in 2008) je relativno nizek in predstavlja manj kot 15 odstotkov skupnega števila poslancev. Položaj je nekoliko boljši v institucijah lokalne samouprave, med drugim zaradi določil Zakona o lokalnih volitvah, ki je uvedel minimalni delež žensk in moških na kandidatskih listah za občinske svete (število županov je še vedno zelo nizko), in precej boljši ko gre za predstavnice v Evropskem parlamentu zaradi podobnih določil povezanih s spoloma v relevantni volilni zakonodaji.

Kljub temu, da Zakon o delovnih razmerjih določa, da bi morali imeti ženske in moški enake možnosti in bi morali biti enako obravnavani ko gre za plače in druge prihodke iz delovnega razmerja, ženske v Sloveniji v povprečju zaslužijo 10 odstotkov manj kot moški z enako stopnjo strokovne izobrazbe. Trg dela je glede spola neenak tako horizontalno kot vertikalno: ženske prevladujejo v storitvah, izobraževanju, turizmu in finančnem posredništvu. Hkrati znaša delež žensk med menedžerji in drugimi najbolje plačanimi skupinami poklicev le ena tretjina, čeprav ženske v Sloveniji na splošno dosegajo višjo izobrazbo kot moški.

Nevladne organizacije

Obstaja ugoden pravni okvir za civilne družbene organizacije, ki so še posebej aktivne na področju kulture, športa, okolja, različnih profesionalnih združenj na primer kmetijstva in zaščite živali. Postopki registracije so zelo enostavni, kar je pripeljalo h glede na velikost države impresivnemu številu 24.000 registriranih NVO.

Trgovina z ljudmi

Slovenija je primarno tranzitna država za moške in ženske namenjene v zahodno Evropo z namenom komercialnega seksualnega izkoriščanja. Slovenski organi izpolnjujejo minimalne standarde za odstranjevanje trgovine z ljudmi in si prizadevajo za preprečevanje in boj proti trgovini z ljudmi, pa tudi za varovanje njegovih žrtev. Leta 2009 je Slovenija pri Svetu Evrope deponirala listino o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi. 7. januarja 2010 je vlada sprejela obsežen akcijski načrt za preprečevanje trgovine z ljudmi za obdobje 2010-2011.

PRILOGA 2 – DRUŽBENA OCENA

Prebivalstvo

Slovenija ima 2,04 milijona prebivalcev (podatki s konca leta 2009), od katerih približno polovica živi na urbanih področjih. Od 80. let 20. stoletja se rodnost stalno znižuje in je trenutno rahlo pod umrljivostjo. Slovenija se zato sooča z resnimi izzivi povezanimi s starajočim se prebivalstvom. Delež prebivalstva starejšega od 65 let v celotni populaciji se vztrajno zvišuje in je s 15,7 odstotki izrazito [?] višji od evropskega povprečja. Glede na pričakovano povečanje izdatkov povezanih s starostjo je Evropska komisija Slovenijo označila za državo z visokim tveganjem povezanim z vzdržnostjo njenih javnih financ. Posodobljene napovedi Evropske komisije kažejo, da bi se lahko izdatki za pokojnine po osnovnem scenariju od leta 2007 do leta 2060 zvišali za 8,8 BDP, skupni stroški staranja prebivalstva pa za približno 13 odstotkov BDP.³ Ta zvišanja so ena izmed najvišjih med članicami EU in kažejo na nujnost pokojninske reforme.

Revščina

Absolutna revščina v Sloveniji ni večji problem. Slovenija ima enega izmed najbolj izenačenih prerazporeditev dohodka na svetu, na kar kaže Ginijev koeficient 22 (kjer 0 pomeni popolno dohodkovno enakost). Za primerjavo, povprečje cele Evropske unije je približno 30. A OECD je v svojem nedavnem poročilu z analizo ugotovila, da tvorijo socialni izdatki v primerjavi z drugimi novimi članicami EU visok odstotek BDP (a je ta odstotek blizu povprečju EU15).⁴ Poročilo predlaga, da bi bila lahko socialna poraba bolj osredotočena na pomoči potrebne osebe in bolj učinkovita brez žrtvovanja nudenja zadostne socialne zaščite.

Izobraževanje

Slovenija ima eno najvišjih stopenj pismenosti v Evropi – 99,7 odstotkov odraslega prebivalstva. Osnovnošolsko izobraževanje je obvezno, brezplačno in traja devet let. Srednješolsko izobraževanje je razdeljeno na poklicne, strokovne in splošne srednje šole in je prav tako brezplačno. Velik del odraslega prebivalstva ima zaključeno srednješolsko izobrazbo, delež z visokošolsko izobrazbo pa je pod povprečjem OECD, posledica česar je visoka plačna premija za osebe z visokošolsko izobrazbo. V zadnjem desetletju se je povpraševanje po visokošolski izobrazbi hitro povečevalo. Povprečno trajanje visokošolskega študija je precej dolgo, kar je do določene mere posledica velikodušne ravni ugodnosti za študente, ki so vpisani na visokošolske programe (kot na primer subvencije za bivanje, prevoz in prehrano) ter neposredne finančne podpore v obliki štipendij. Kljub obstoju obširnega izobraževalnega sistema za odrasle, se teh programov udeležuje le malo starejših delavcev (katerih spretnosti so zdaj odvečne).

Izdatki za izobraževanje kot odstotek BDP sodijo med najvišje izmed novih članic EU in so višji od povprečja EU. OECD meni, da bi se lahko učinkovitost izdatkov za izobraževanje izboljšala, ne da bi bili ogroženi dobri izsledki izobraževanja.

Zdravje

Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) se je pričakovana življenjska doba v Sloveniji od leta 1993 zvišala in je leta 2007 dosegla 78,5 let (natančneje 82,1 leta za ženske in 74,8 let za moške). To število je rahlo pod povprečjem EU15, a izrazito nad povprečjem novih članic EU. Po podatkih WHO je tudi glede stopnje obolevnosti in smrtnosti položaj Slovenije v primerjavi z ostalimi državami v regiji dober. Kot velja tudi za ostale dele EU, so bili glavni vzroki smrti leta

³ Poročilo o staranju prebivalstva 2009 Evropske komisije, European Economy, št. 2, april 2009.

⁴ Ekonomske raziskave OECD, *Slovenija*, 2009

2006 kardiovaskularne bolezni (40 odstotkov), rak (29 odstotkov), poškodbe ali zastrupitve (9 odstotkov), bolezni dihal (7 odstotkov) in bolezni prebavil (6 odstotkov). Nalezljive bolezni so dobro nadzorovane. Precepljenost otrok proti pogostim boleznim (ko so na primer otroška paraliza, ošpice, oslovski kašelj, tetanus, davica in tuberkuloza) je nad 95 odstotki. Slovenija se po drugi strani uvršča visoko po stopnji samomorov, ki je 35 odstotkov višja od povprečja za evropsko regijo WHO. Razširjenost HIV je nizka (manj kot 1 na 1000 prebivalcev).

Skupni izdatki za zdravstvo se gibljejo okrog 8 odstotkov BDP, kar je ena izmed najvišjih števil med novimi članicami EU, a manj kot povprečje EU15. Slovenija je izvedla pomembne izboljšave za izboljšanje učinkovitosti izdatkov za zdravstvo, a so nadaljnje izboljšave še mogoče. Storitve zdravstvene oskrbe v Sloveniji so financirane pretežno preko prispevkov v obvezno zdravstveno zavarovanje, premije za prostovoljno zdravstveno zavarovanje in preko davkov. Čeprav je upravičenost do storitev zdravstvene oskrbe v Sloveniji univerzalna, je dostop do nekaterih zdravstvenih storitev (na primer zobozdravstvo) zaradi pomanjkanja ponudnikov omejena ali pa so čakalne dobe dolge (na primer za nekatere operacije).

Delovnopravna vprašanja

Pred začetkom krize se je brezposelnost vztrajno zniževala, stopnja zaposlenosti pa se je približala cilju Lisbonske strategije, da je zaposlenih 70 odstotkov aktivnega prebivalstva (v starosti 15-64 let). A kriza je povzročila, da se je začela brezposelnost hitro povečevati in se je s 4,3 odstotkov avgusta 2008 dvignila na 7,3 odstotke januarja 2010.

Potrebni so ukrepi za spodbujanje boljšega ustvarjanja delovnih mest, da bi kot odziv na staranje prebivalstva tako povečali udeležbo na trgu dela predvsem med starejšimi, a tudi mlajšimi delavci. Država se sooča s posebno nizko stopnjo zaposlenosti v starostni skupini 55-64 let (razmerje med neaktivnim prebivalstvom starejšim od 65 let in celotno delovno silo je približno 30 odstotkov). Poleg tega so postopki in stroški zaposlovanja in odpuščanja delavcev manj ugodni kot v večini drugih držav v regiji. Slovenija ima močno tradicijo socialnega dialoga z zelo močnimi sindikati. Po ocenah OECD je zakonodaja o varnosti zaposlitve (vključno z zaščito stalnih delavcev proti odpuščanju, ureditev začasnih oblik zaposlitve in dodatne zahteve za kolektivno odpuščanje) enako stroga kot v Nemčiji in precej strožja kot v Združenem kraljestvu.

PRILOGA 3 – ZBIRNIK POSLOV PO PANOGAH

Stanje na 31. marca 2010 (v milijonih EUR)

Sektor (SIC)	Sredstva EBRD	Dolg	Kapital	Zasebno	Državno	% portfelja*	Delež prevzetih obveznosti v %	Skupaj
Energetika								
Naravni viri	2	2	0	2	0	100%	0%	8
Elektrika in energija	65	65	0	0	65	0%	10%	107
Delni seštevek - energetika	67	67	0	2	65	3%	11%	115
Finančne institucije								
Lastniški kapital bank	84	5	79	84	0	100%	13%	569
Posojanje bank	132	132	0	132	0	100%	21%	172
Zavarovanje in finančne storitve	37	29	8	37	0	100%	6%	37
Delni seštevek - finančne institucije	253	166	87	253	0	100%	40%	778
Industrija, trgovina in agroživilstvo								
Skladi kapitala	34	0	34	34	0	100%	5%	104
Proizvodnja in storitve	95	55	40	95	0	100%	15%	322
Nepremičnine in turizem	46	11	35	46	0	100%	7%	160
Telekom., informatika, mediji	38	26	12	37	1	98%	6%	213
Delni seštevek - Industrija, trgovina, agroživilstvo	213	92	122	212	1	100%	34%	798
Infrastruktura								
Komunalna in okoljska infrastr.	15	15	0	15	0	100%	2%	48
Promet	86	86	0	0	86	0%	13%	218
Delni seštevek - infrastruktura	101	101	0	15	86	15%	15%	265
SLOVENIJA SKUPAJ	634	426	208	482	152	76%	100%	1,953

DOLG	426	426	0	274	152
KAPITAL	208	0	208	208	0
ZASEBNO	482	274	208	482	0
DRŽAVNO	152	152	0	0	152

Neposredno	558	415	143	406	152
Regionalno	76	11	65	76	0

Nesamostojno	483	275	208	482	1
Samostojno	151	151	0	0	151

PRILOGA 4 – IZBRANI EKONOMSKI KAZALCI

Slovenija

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
						Ocena	Projekcija
Proizvodnja in izdatki <i>(realna stopnja rasti v odstotkih)</i>							
GDP	4,3	4,5	5,8	6,8	3,5	-7,8	0
Zasebna poraba	2,7	2,6	2,9	6,7	2,0	-1,4	na
Javna poraba	3,4	3,4	4,0	0,7	6,2	3,1	na
Bruto investicije v osnovna sredstva	5,6	3,7	9,9	11,7	7,7	-21,6	na
Izvoz blaga in storitev	12,4	10,6	12,5	13,7	2,9	-15,6	na
Uvoz blaga in storitev	13,3	6,6	12,2	16,3	2,9	-17,9	na
Industrijska bruto proizvodnja	5,2	2,9	6,4	8,4	-1,4	na	na
Kmetijska bruto proizvodnja ¹	11,0	-0,7	-4,4	2,2	0,2	na	na
Zaposlenost ² <i>(sprememba v odstotkih)</i>							
Delovna sila (konec leta)	4,7	1,5	-0,5	1,6	1,1	-0,3	na
Zaposlenost (konec leta)	5,1	0,6	1,3	2,5	1,6	-1,9	na
<i>(v odstotkih delovne sile)</i>							
Brezposelnost (konec leta)	6,4	7,2	5,5	4,7	4,3	6,0	na
Cene in plače <i>(sprememba v odstotkih)</i>							
Cene življenjskih potrebščin (letno povprečje)	3,6	2,5	2,5	3,6	5,7	0,9	1,8
Cene življenjskih potrebščin (konec leta)	3,2	2,3	2,8	5,6	2,1	1,8	2,0
Proizvajalčeve cene (letno povprečje)	4,4	2,8	2,4	5,5	5,6	-0,4	na
Proizvajalčeve cene (konec leta)	5,0	1,7	3,0	6,4	3,5	-0,7	na
Bruto povprečni mesečni dohodek v gospodarstvu (letno povprečje) ³	5,7	4,9	4,8	5,9	8,3	3,4	na
Državni sektor <i>(v odstotkih BDP)</i>							
Bilanca javnih financ	-2,2	-1,4	-1,3	0,0	-1,7	-5,5	-5,5
Javnofinančni odhodki	45,8	45,2	44,5	42,4	44,2	49,9	na
Javnofinančni dolg	23	24,3	26,7	23,4	22,6	35,8	39
Denarni sektor <i>(sprememba v odstotkih)</i>							
Široki denarni agregat (M2, konec leta)	6,6	7,8	8,2	10,6	5,2	0,4	na
Domači krediti (konec leta)	24,1	20,2	21,6	24,9	14,9	7,6	na
<i>(v odstotkih BDP)</i>							
Široki denarni agregat (M2, konec leta)	49,9	50,7	50,8	50,5	49,4	52,8	na
Obrestni in menjalni tečaji <i>(konec leta v odstotkih na leto)</i>							
Diskontna stopnja	3,3	3,8	3,8	4,0	4,3	4,3	na
Medbančna tržna obrestna mera (povprečje)	4,7	4,0	3,6	4,1	4,3	0,9	na
Obresti za depozite (31-90 dni)	3,8	3,2	2,7	3,9	3,4	0,8	na
Posojilna obrestna mera (kratkoročna potrošniška posojila)	8,7	7,8	7,1	6,4	6,4	6,0	na
<i>(v EUR za USD)</i>							
Menjalni tečaj (konec leta)	0,7	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	na
Menjalni tečaj (letno povprečje)	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	na
Zunanji sektor <i>(v milijonih USD)</i>							
Tekoči račun	-892,4	-619,9	-997,2	-2.243,3	-3.322,9	-276,5	-587,5
Trgovinska bilanca	-1.257,5	-1.258,1	-1.487,2	-2.330,4	-3.880,3	-758,7	-1.262,5
Izvoz blaga	16.064,6	18.145,8	21.327,0	27.093,3	29.607,1	22.533,3	23.660,0
Uvoz blaga	17.322,1	19.403,9	22.814,2	29.423,7	33.487,4	23.292,0	24.922,4
Neposredne tuje naložbe, neto	281,1	-67,0	-215,2	-273,4	518,8	-969,5	-200,0
Bruto rezerve brez zlata (konec leta) ⁴	8.822,1	8.530,3	7.033,8	8.134,1	7.431,1	7.206,6	na
Zunanji dolg	20.940,1	25.620,0	31.691,4	51.134,5	55.160,8	55.676,3	na
<i>(v mesecih izvoza blaga in storitev)</i>							
Bruto rezerve brez zlata (konec leta) ⁵	4,8	4,6	3,1	2,7	2,4	2,9	na
<i>(v odstotkih izvoza blaga in storitev)</i>							
Servisiranje dolga	16,9	17,5	18,4	18,4	18,3	24,1	na
Memorandumske postavke <i>(v navedenih denominacijah)</i>							
Prebivalstvo (konec leta, v milijonih)	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	na
BDP (v milijardah EUR)	27,1	28,7	31,1	34,6	37,1	34,9	35,5
BDP na prebivalca (v USD)	16.833,6	18.151,3	19.400,1	23.505,3	27.005,4	24.028,7	na
Delež industrije v BDP (v odstotkih)	24,7	24,0	23,8	23,4	22,4	na	na
Delež kmetijstva v BDP (v odstotkih)	2,3	2,4	2,1	2,2	2,1	na	na
Tekoči račun/BDP (v odstotkih) ⁶	-2,7	-1,7	-2,5	-4,8	-6,2	-1	-1,2
Zunanji dolg - rezerve (v milijonih EUR)	12.118,1	17.089,8	24.657,6	43.000,4	47.729,7	48.469,7	na
Zunanji dolg/BDP (v odstotkih) ⁷	56,7	71,3	77,5	100,6	105,7	115,0	na
Zunanji dolg/izvoz blaga in storitev (v odstotkih) ⁸	97,6	115,1	116,8	145,3	156,4	195,0	na

¹ Dodana vrednost v kmetijstvu.

² Na podlagi raziskav o prebivalstvu (Eurostat).

³ Podatki za podjetja, ki so do leta 2004 zaposlovala tri ali več oseb. Od leta 2005 dalje so upoštevani tudi podatki za pravne osebe v zasebnem sektorju z enim ali dvema zaposlenima.

⁴ Od 1. januarja 2007 tuje menjalne rezerve Banke Slovenije vključujejo tuje konvertibilne valute, vloge v tujini in prvovrstne vrednostne papirje od izdajateljev izven evroobmočja v tujih valutah.

⁵ Razmerje izračunano v EUR.

⁶ Razmerje izračunano v EUR.

⁷ Razmerje izračunano v EUR.

⁸ Razmerje izračunano v EUR.

PRILOGA 5 – OCENA KAZALCEV IZZIVOV PREHODA 2009

Spodnja tabela vsebuje splošno Oceno izzivov prehoda za leti 2009 in 2005. Ocene segajo od »zanemarljivo«, preko »majhno« in »srednje« do »veliko«. »Zanemarljivo« pomeni, da so preostali izzivi majhni in da je sektor dobro razvit in gre v smeri dobro delujočega tržnega gospodarstva. »Veliko« pomeni, da so preostali izzivi veliki in da je sektorja na tem področju v zgodnji fazi reform. Splošna ocena za leto 2009 temelji na posameznih ocenah tržne strukture in institucij za podporo trga ter politik (glej samostojno metodološko prilogo). Splošna ocena za leto 2005 temelji na posameznih ocenah tržne strukture, institucij za podporo trga in obnašanja trga. Zaradi sprememb metodologije, ki so bile potrebne zaradi razvoja pomena tranzicije in zaradi izkušenj iz finančne krize, je pri primerjavi obeh ocen potrebna previdnost.

Slovenija	Struktura trga	Tržne institucije	Splošna ocena 2009
Poslovni sektor			
Agroživilstvo	majhno	srednje	majhno
Proizvodnja	majhno	majhno	majhno
Nepremičnine in turizem	majhno	majhno	majhno
Telekomunikacije	majhno	zanemarljivo	majhno
Infrastruktura			
Občinski okoljski in infrastrukturni sektor	majhno	majhno	majhno
Naravni viri	srednje	majhno	majhno
Energetika	srednje	majhno	majhno
Trajnostna energija	majhno	majhno	majhno
Promet	srednje	srednje	srednje
Finančne institucije			
Bančništvo	srednje	majhno	majhno
Zavarovalništvo in finančne storitve	srednje	majhno	srednje
MMSP	srednje	majhno	srednje
Zasebni kapital in kapitalski trg	srednje	majhno	srednje

Vir: [Assessment of Transition Challenges 2009 \(CS/FO/09-11, 25. junij 2009\)](#)

PRILOGA 6 – KAZALCI STUKTURNIH SPREMEMB

Kazalci strukturnih in institucionalnih sprememb 1/

	Češka 2/	Estonija	Madžarska	Latvija	Litva	Poljska	Slovaška	Slovenija
Podjetja								
Delež zasebnega sektorja v BDP (v odstotkih)	80.0	80.0	80.0	70.0	75.0	75.0	80.0	70.0
Delež zasebnega sektorja v zaposlovanju (v odstotkih)	na	76.3	78.1	67.9	72.5	74.4	75.0	71.0
Proračunske subvencije in tekoči transferji (v odstotkih BDP) ³	na	2.4	3.6	5.0	2.0	3.2	3.0	3.5
Delež industrije v celotni zaposlenosti (v odstotkih)	na	22.5	32.1	18.1	19.6	31.5	28.9	34.1
Sprememba v produktivnosti dela v industriji (v odstotkih)	na	-6.8	2.5	-5.9	1.7	na	0.1	0.6
Naložbe/BDP (v odstotkih)	25.5	29.7	23.4	31.5	27.0	23.7	28.1	32.2
<i>EBRD indeks privatizacije malih podjetij</i>	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3
<i>EBRD indeks privatizacije velikih podjetij</i>	4.0	4.0	4.0	3.7	4.0	3.3	4.0	3.0
<i>EBRD indeks preoblikovanja podjetij</i>	3.3	3.7	3.7	3.0	3.0	3.7	3.7	3.0
Trgi in trgovina								
Delež nadzorovanih cen v indeksu cen življenjskih potrebščin (v odstotkih)	12.2	21.6	16.2	11.5	12.6	1.0	24.7	13.1
Število izdelkov z nadzorovanimi cenami v košarici EBRD-15	2.0	2.0	2.0	2.0	1.0	2.0	2.0	1.0
Delež trgovinske menjave z netranzijskimi državami (v odstotkih)	73.0	64.1	70.0	47.8	46.0	74.3	58.8	68.4
Delež trgovine v BDP (v odstotkih)	132.4	118.6	138.1	74.5	112.9	72.5	143.2	116.1
Tarifni prihodki (v odstotkih od uvoza)	na	0.3	na	na	0.0	0.4	0.0	na
<i>EBRD indeks sprostitve cen</i>	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.0
<i>EBRD indeks devizne menjave in sprostitve cen</i>	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3	4.3
<i>EBRD indeks politike proste konkurence</i>	3.0	3.7	3.3	3.0	3.3	3.3	3.3	2.7
Finančni sektor								
Število bank (v tuji lasti)	37 (30)	17 (15)	39 (25)	27 (16)	17 (5)	70 (60)	26 (16)	24 (11)
Delež sredstev v državnih bankah (v odstotkih)	2.9	0.0	3.5	19.5	0.0	18.3	0.8	15.4
Delež sredstev v tujih bankah (v odstotkih)	84.7	98.2	84.0	65.7	92.1	76.5	99.2	31.1
Neservisirana posojila (v odstotkih vseh posojil)	3.3	1.9	3.3	2.4	4.6	4.7	3.5	3.6
Domači krediti zasebnemu sektorju (v odstotkih BDP)	51.0	91.9	67.8	89.6	63.1	55.0	44.7	85.6
Domači krediti gospodinjstvom (v odstotkih BDP)	23.0	46.9	27.4	39.2	25.7	27.0	18.5	19.9
Od tega hipotekarna posojila (v odstotkih BDP)	14.3	41.0	21.5	31.1	18.6	15.0	5.4	6.8
Borzna kapitalizacija (v odstotkih BDP)	25.5	8.6	12.2	4.9	8.0	21.0	5.4	22.5
Obseg borznega trgovanja (v odstotkih tržne kapitalizacije)	70.4	25.4	93.0	1.8	59.9	45.7	0.4	6.9
Izdaja evroobveznic (v odstotkih BDP)	1.1	0.0	2.1	1.8	0.0	0.4	0.0	0.0
<i>EBRD indeks preoblikovanja bančnega sektorja</i>	4.0	4.0	4.0	3.7	3.7	3.7	3.7	3.3
<i>EBRD indeks preoblikovanja nebančnih institucij</i>	3.7	3.7	4.0	3.0	3.3	3.7	3.0	3.0
Infrastruktura								
Stopnja prodiranja fiksnega (mobilnega) telefona (na 100 prebivalcev)	22.1 (133.5)	37.1 (188.2)	30.9 (122.1)	28.4 (97.7)	23.6 (151.2)	27.1 (108.5)	20.3 (102.2)	20.1 (102.0)
Uporabniki interneta (na 100 prebivalcev)	48.6	63.6	54.9	55.2	53.5	43.9	51.3	49.2
Produktivnost dela na železnici (1989=100)	105.1	208.2	178.3	123.0	93.4	97.9	69.1	169.6
Električne tarife za gospodinjstva (v centih na kWh)	20.4	11.5	22.5	11.8	10.5	20.0	22.8	18.4
Povprečna stopnja pobranih plačil za elektriko (v odstotkih)	100	99	100	100	99	na	na	99
<i>EBRD indeks infrastrukturne preobrazbe</i>	3.3	3.3	3.7	3.0	3.0	3.3	3.0	3.0
<i>Električna energija</i>	3.3	3.3	4.0	3.3	3.3	3.3	4.0	3.0
<i>Železnice</i>	3.0	4.0	3.7	3.7	2.7	4.0	3.0	3.0
<i>Ceste</i>	3.0	2.3	3.7	2.3	2.3	3.0	2.7	3.0
<i>Telekomunikacije</i>	4.3	4.0	4.0	3.3	3.7	4.0	3.7	3.3
<i>Voda in odpadna voda</i>	4.0	4.0	4.0	3.3	3.3	3.3	3.3	3.3

1/ Podatki so iz leta 2008, kazalci tranzicije pa iz leta 2009, objavljeni v Poročilu o tranziciji 2009.
2/ Za Češko so zadnji tranzicijski kazalci iz leta 2007.

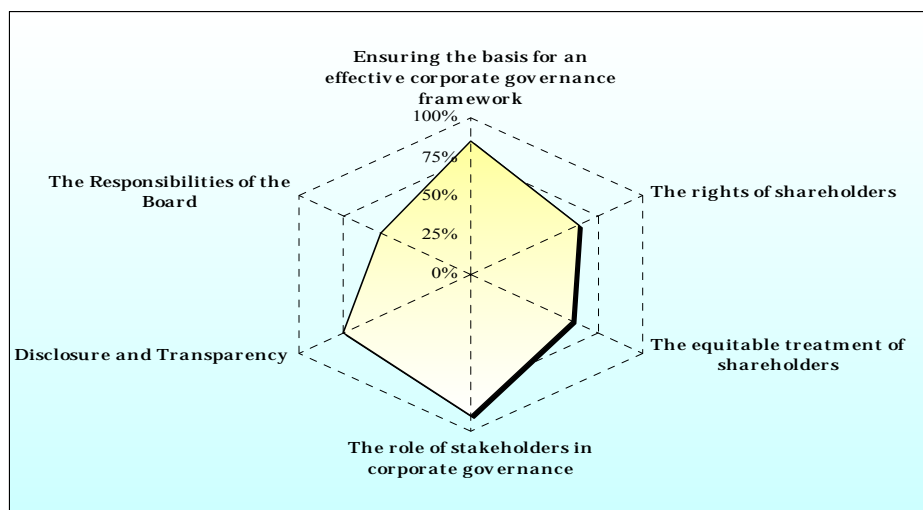
PRILOGA 7 – OCENA SLOVENSKE POSLOVNE ZAKONODAJE

Poslovna zakonodaja in upravljanje podjetij

Zakonodajo o upravljanju podjetij v Sloveniji obsega Zakon o gospodarskih družbah, ki je stopil v veljavo 4. maja 2006 in katerega cilj je bil uskladitev slovenske zakonodaje z *acquis communautaire*. Novi zakon vsebuje poglavje o evropski družbi (*Societas Europaea*) in delniškimi družbam omogoča, da izberejo med enotirnim modelom (upravni odbor, ki ga imenuje skupščina delničarjev) in dvotirnim modelom (skupščina delničarjev imenuje nadzorni svet, ki potem imenuje upravo). Novi zakon uvaja tudi nova pravila o »izrinjanju«, katerih cilj je okrepitev zaščite manjšinskih delničarjev.

Marca 2004 so Združenje manager, Združenje nadzornikov Slovenije in Ljubljanska borza izdali prostovoljni Kodeks upravljanja javnih delniških družb, ki je namenjena podjetjem, ki kotirajo na borzi. Kodeks je bil posodobljen decembra 2005, februarja 2007 in nazadnje decembra 2009. Zadnji kodeks, ki je stopil v veljavo 1. januarja 2010, daje večji poudarek delovanju odbora, transparentnosti in nagrajevanju članov odborov. Podjetja, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, morajo izdati »izjavo o upravljanju« s podrobnim opisom določil iz kodeksa, ki so bila uporabljena, in s pojasnili v primeru odstopanj.

Kakovost zakonodaje o upravljanju podjetij – Slovenija (2007)

Opomba: Skrajni konec vsake osi predstavlja idealen rezultat, t.j. je v skladu z Načeli korporativnega upravljanja OECD. Bolj ko je »mreža« polna, bolj so zakoni, ki v državi urejajo upravljanje podjetij, v skladu s temi načeli.

Vir: Ocena sektorja upravljanja podjetij EBRD, ocena iz leta 2007

Legenda: zagotavljanje osnove za učinkovit okvir upravljanja; odgovornosti uprave; pravice delničarjev; razkritja in preglednost; pravično obravnavanje delničarjev; vloga interesnih skupin pri upravljanju podjetja

Po rezultatih ocenjevanja sektorja EBRD za upravljanje podjetij iz leta 2007⁵ (glej zgornji graf), pri katerem je bila ocenjevana kakovost zakonodaje na področju upravljanja podjetij veljavne novembra 2007, je bila Slovenija ocenjena kot »zelo skladna« z Načeli korporativnega upravljanja OECD. Če upoštevamo učinkovitost zakonodaje na področju upravljanja podjetij, je Pregled pravnih kazalcev EBRD iz leta 2005 pokazal relativno efektiven okvir za upravljanje podjetij v Sloveniji. Manjšinski delničarji imajo na voljo različne pravne poti, po katerih lahko pridejo do razkritja podatkov in odškodovanja, ki so sorazmerno enostavni in jih ni težko uveljaviti.

⁵ Za več informacij glej: <http://www.ebrd.com/country/sector/law/corpgov/assess/index.htm>

Institucionalno okolje velja za dobro: poslovne knjige družb so zanesljive in finančni revizorji dokaj neodvisni. Sodišča in regulator trga se zdijo nepristranski, čeprav se včasih pojavlja vprašanje njihove usposobljenosti. Drugi problematični področji sta izkušnost tožilec v podjetniških zadevah in pravni okvir za posle med povezanimi osebami, ki bi ju bilo treba izboljšati. Dodaten vzrok za skrb je možni dvoletni okvir potreben za izvršljivo sodbo.

Koncesije

Slovenska politika na področju javno-zasebnega partnerstva ter institucionalni in pravni okvirji so bili nedavno posodobljeni in so na splošno dobri v primerjavi z ostalimi državami, v katerih posluje EBRD. Slovenski Zakon o javno-zasebnem partnerstvu (ZJZP) je bil sprejet leta 2007 in velja za precej obširno zakonodajo, ki ureja tako pogodbeno kot institucionalna javno-zasebna partnerstva. ZJZP pogodbeno javno-zasebna partnerstva definira kot odnose, ki temeljijo na koncesiji ali javnem naročilu, in se nanašajo tako na koncesije za gradnje vključno z npr. principom izgradi-upravljaj-prenesi (BOT) kot na koncesije za storitve. A zaradi njegove izrecne pomožne narave je treba zakon upoštevati v povezavi z drugimi področnimi zakoni in splošnimi zakoni (npr. z Zakonom o javnem naročanju ali Zakonom o gospodarskih javnih družbah) za natančno določitev, katera pravila morajo biti uporabljena. Tak pristop se morda ne bo izkazal za najbolj privlačnega za investitorje.

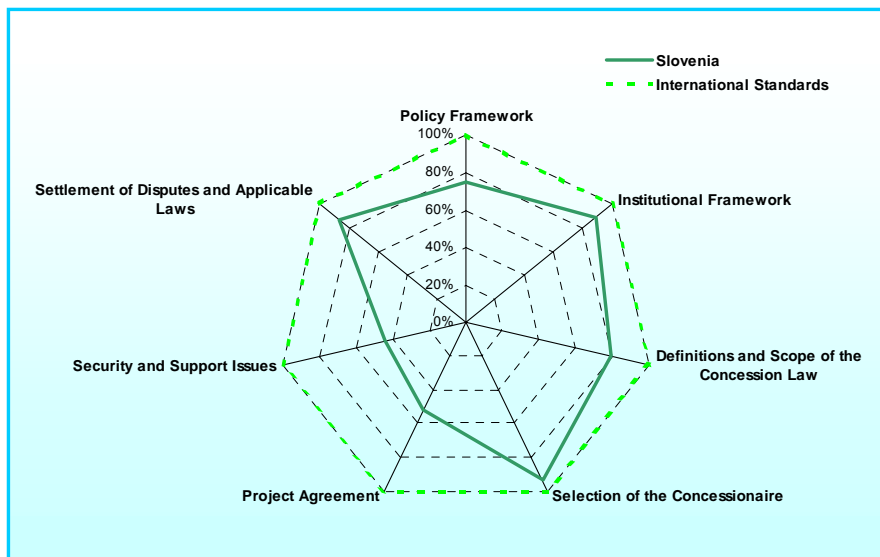
ZJZP velja za donosne naložbe v infrastrukturo in javne storitve, ki temeljijo na socialni infrastrukturi, zakon ponuja določeno prožnost in različne inštrumente. Najbolj pozitiven aspekt Zakona o javno-zasebnem partnerstvu je, da nudi okvir za javno-zasebna partnerstva, ki prej ni obstajal, ter da od organa, ki podeljuje koncesijo, zahteva, da preuči obvezno študijo izvedljivosti, ki navaja prednosti in slabosti javno-zasebnega partnerstva za konkreten posel, preden odda kakršno koli javno naročilo.

Najbolj zaskrbljujoče vprašanje zakonske ureditve v Sloveniji je povezano z vsebino koncesijske pogodbe in določili o zaključku, pa tudi z zavarovalnimi paketi, ki so na voljo upnikom, od katerih vsi ostajajo zelo nejasni.

V skladu z ZJZP igra Ministrstvo za finance pomembno vlogo pri implementaciji projektov javno-zasebnega partnerstva. Specifically, it is required to formulate PPP regulations, form a special organisational unit within its structure to develop and monitor the implementation of PPPs, draw up manuals for operating PPPs and undertake other measures in order to improve PPP practices. Ministrstvo za finance mora hkrati voditi Svet za javno-zasebno partnerstvo, ki ga je vzpostavila vlada za določitev politike javno-zasebnega partnerstva.

Kakovost zakonodaje o koncesijah – Slovenija (2007/2008)

Ocena koncesijske zakonodaje EBRD opravljena v letih 2007/2008 s ciljem pregleda stopenj skladnosti zakonodaje posameznih držav z mednarodnimi najboljšimi praksami je pokazala, da je slovenska zakonodaja 'zelo skladna', edino področje, ki potrebuje nadaljnje izboljšave, pa so pravila, ki omogočajo zavarovanje poslov in nudenje državne pomoči.

Opomba: skrajni konec vsake osi predstavlja idealen rezultat v skladu z mednarodnimi standardi kot na primer pravili UNCITRAL za zasebno financirane infrastrukturne projekte (UNCITRAL Legislative Guide for Privately Financed Infrastructure projects). Bolj ko je »mreža« polna, bolj je koncesijska zakonodaja države v skladu s temi standardi.

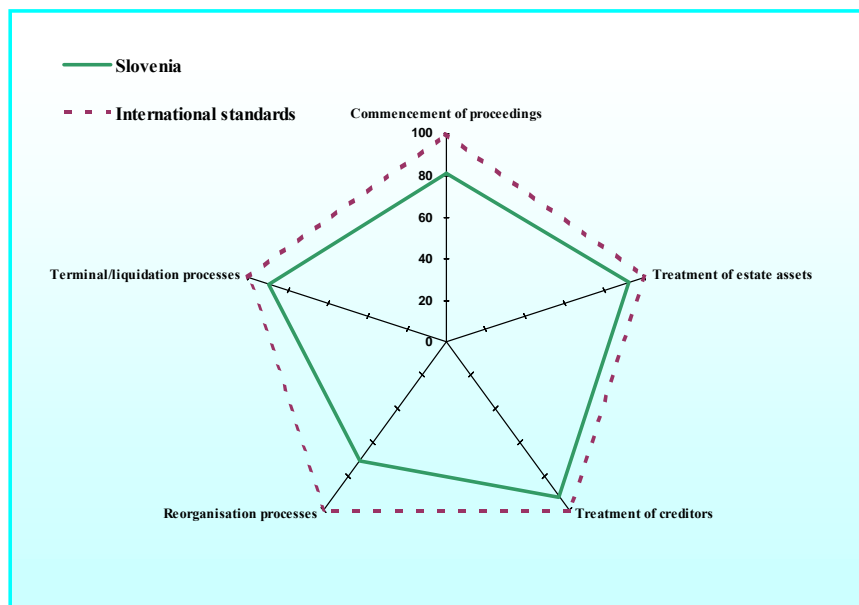
Vir: Ocena koncesijskega sektorja EBRD 2007/2008

Legenda: Slovenija - mednarodni standardi
politični okvir; reševanje sporov in uporabno pravo; institucionalni okvir; vprašanja varnosti in pomoči; opredelitve pojmov in področje uporabe zakona o koncesijah; pogodba za projekt; izbiranje koncesionarjev

Insolventnost

Stečaj in insolventnost ureja Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju iz leta 2007, ki je bil dopolnjen leta 2009 (ZFPPIPP). ZFPPIPP vsebuje večino elementov mednarodnih standardov s področja insolventnosti in najboljše prakse, ki so nujne za dobro delujoč pravni režim glede insolventnosti. Splošna visoka kakovost slovenske zakonodaje o insolventnosti odraža velik napredek v primerjavi s prejšnjo zakonodajo v državi. Ocena prejšnje slovenske zakonodaje o insolventnosti, ki jo je EBRD opravila v letih 2004 in 2006, je zakonodajo ocenila za »slabo« v primerjavi z mednarodnimi standardi. A kot vidimo spodaj, je ocena sektorja insolventnosti EBRD iz leta 2009 pokazala, da se je novi zakon o insolventnosti zdaj dobro odrezal na vseh izmed petih ključnih področij, ki so za sektor najpomembnejša. ZFPPIPP je zato pri ocenjevanju dobil splošno oceno 'visoke skladnosti'.

Kakovost zakonodaje na področju insolventnosti – Slovenija (2009)

Opomba: Skrajni konec vsake osi predstavlja idealen rezultat, torej rezultat v skladu z mednarodnimi standardi kot na primer načeli in smernicami za učinkovito insolventnost Svetovne banke, delovne skupine UNCITRAL za »zakonodajne usmeritve za zakonodajo s področja insolventnosti" in drugo. Bolj ko je »mreža« polna, bolj je zakonodaja države na področju insolventnosti v skladu s temi standardi.

Vir: Ocena sektorja insolventnosti EBRD 2009

Legenda: Slovenija - mednarodni standardi
začetek postopkov; postopki za prenehanje/likvidacijo; obravnava stečajne mase; postopki reorganizacije/sanacije; obravnavanje upnikov

Kot kaže zgornji graf, se je zakonodaja na področju insolventnosti posebej dobro odrezala na področju obravnave upnikov in nepremičnin.

Na področju nepremičnin je največji napredek vključitev obsežne zakonodaje za izogibanje transakcij pred stečajem. Glede tega zakon določa jasne kriterije za prepoznavanje nepotrebnih transakcij, ukrepov za izogibanje transferjev na podlagi preferenc in uporaben mehanizem za povračilo terjatev od tretnjih oseb. Ureditev na tem področju vključuje zahtevo, da dolжник in tretje osebe stečajnemu upravitelju priskrbijo vse relevantne podatke o premoženju in finančne zadeve dolžnika, pa tudi zahtevo, da je celotno premoženje predano stečajnemu upravitelju.

Na področju obravnavanja upnikov zakon omogoča primerno udeležbo upnikov v stečajnem postopku in si med postopkom stečaja prizadeva za obveščenost vseh upnikov. Postopek za vlogo in določitev dopustnih terjatev v zakonu so adekvatni, čeprav bi bili lahko boljši, če bi bile lahko vloge vložene v kakšnem koli času pred izplačilom deležev iz stečajne mase. Trenutno zakon vlogo zahtevka omogoča izključno rok med enim in tremi meseci. ZFPPIPP vsebuje tudi jasne prioritete zahtevkov in nudi enako obravnavo vseh upnikov v enaki kategoriji.

Čeprav sta se ti dve področji odrezali izjemno dobro, je ZFPPIPP dobre dosežke dosegel tudi na drugih treh glavnih področjih: začetek postopkov, zaključek postopkov in reorganizacija. Od teh bi nadaljnje izboljšave najbolj koristile področju reorganizacije. Še posebej bi morala biti izboljšana določila ZFPPIPP o reorganizaciji, da bi tako dodala določila za tekoče finance, omejitve volilnih pravic povezanih upnikov in vključiti določila za dopolnjevanje ali spreminjanje potrjenega načrta reorganizacije.

Pravosodje

Sodni sistem v Sloveniji ima štiri stopnje: okrajna sodišča, okrožna sodišča, višja sodišča in Vrhovno sodišče. Okrajna in okrožna sodišča so sodišča prve stopnje za kazenske in civilne primere vključno z gospodarskimi primeri. Okrožna sodišča so pristojna za bolj kompleksne ali bolj pomembne primere. Višja sodišča služijo kot sodišča za splošne pritožbe. Vrhovno sodišče je najvišja sodna avtoriteta v državi in zadnja stopnja za pritožbe. Hkrati v Sloveniji deluje sistem specializiranih sodišč, ki so pristojna za upravne, socialne in delovne zadeve, ne pa za komercialne zadeve. Ustavno sodišče je samostojna sodna institucija, ki nadzira skladnost zakonov in predpisov z določili Ustave.

Sodnike imenuje Državni zbor na osnovi predloga Sodnega sveta, ki je neodvisno administrativno telo za pravosodje. Sodniki so imenovani za stalno, odpoklicani so lahko le iz disciplinarnih razlogov.

Slovenska sodišča na splošno veljajo za nepristranska in neodvisna, a problem ostaja hitrost sodnih postopkov. Javno skrb glede hitrosti sodnega sistema se kaže tudi v *Raziskavi poslovnega okolja in podjetniške produktivnosti EBRD in Svetovne banke (BEEPS)*, v kateri je le 8 odstotkov vprašanih izrazilo mnenje, da je sodni sistem hiter. A hkrati je 73 odstotkov vprašanih menilo, da predstavljajo sodišča le majhno ali nobene ovire za poslovanje.

Opravljen so bila prizadevanja za povečanje učinkovitosti sodnega sistema v Sloveniji. Leta 2006 je vlada uvedla program, katerega cilj je bilo povečanje hitrosti sodstva in preprečevanje sodnih zaostankov. Program naj bi po pričakovanjih zmanjšal povprečen čas posameznega postopka z 18 mesecev na 6 mesecev. Ministrstvo za pravosodje si zdaj prizadeva za izboljšanje pogojev delovanja sodišč preko financiranja dodatnega osebja, povečanjem nagrajevanja sodnikov in administrativnih uslužbencev in izboljšanja elektronskih orodij, ki jih uporablja sodstvo.

Javno naročanje

Javno naročanje v Sloveniji ureja kombinacija Zakona o javnem naročanju, ki pokriva naročanje vlade ter je bil sprejet leta 2006 in spremenjen leta 2008 in 2010; Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštne storitev, ki ureja naročanje storitev, prav tako sprejet leta 2006 in spremenjen leta 2008 in 2010; ter Zakon o reviziji postopkov javnega naročanja, ki ureja nadzor javnega naročanja ter je bil sprejet leta 1999 in od takrat vsako leto spremenjen.

Slovenski pravni okvir na področju javnega naročanja (okvir JN) je ustvarjen po vzoru EU direktiv o javnih naročilih in se nanaša na vsa v imenu vlade in lokalnih skupnosti oddana naročila. Naročniki javnih storitev so skladni z evropsko direktivo 2004/17/ES.

Okvir JN vključuje šest različnih postopkov javnega naročanja: odprti postopek; omejeni postopek; postopek s pogajanjem po predhodni objavi in brez predhodne objave; konkurenčni dialog in neposredni sporazum. Od leta 2007 slovenska zakonodaja ureja tudi okvirne sporazume in dinamične sisteme nabave, a so se ti v praksi zelo redko uporabljajo. Odprto in omejeno naročanje sta običajna načina javnega naročanja. Kriterija za oddajo sta tako najnižja cena kot ekonomsko najbolj ugoden razpis.

Pravila upravičenosti javnega naročanja in kriteriji za izbor so v skladu z direktivami Evropske unije o javnem naročanju. Razpisna dokumentacija je na voljo brezplačno, a njena objava na spletu

ni obvezna. Razpisi so ponavadi objavljeni le v slovenskem jeziku. Zakonodaja na področju javnega naročanja ne opisuje načrtovanja ali upravljanja pogodb javnega naročila.

Zadnji amandmaji zakonodaje so bili pomembni in so si prizadevali uvesti bolj moderne in prožne pristope k postopkom javnega naročanja na področju komunikacije in postopka kandidiranja in ocenjevanja razpisov. A žal že vedno ostaja zahteva, da kandidati na razpisu predložijo veliko število kvalifikacijske dokumentacije, kar na splošno velja za finančno in časovno zahtevno nalogo. Zato postopki javnega naročanja še vedno veljajo za zapletene in relativno neprožne, še vedno ostaja jezikovna ovira, tehnična dokumentacija in kriteriji za oddajo pa so določeni na podlagi domačega trga.

Če povzamemo, slovenske mehanizme na področju javnega naročanja lahko označimo za dovolj jasna in transparentna, čeprav bi bila lahko operativna učinkovitost procesa izboljšana.

Zavarovani posli

Slovenski pravni okvir na področju zavarovanih poslov kaže veliko lastnosti sodobnih tržnih sistemov, a ima še vedno pomembne omejitve, ki lahko preprečijo, da bi bili zahtevnejši komercialni posli ustrezno zavarovani, predvsem če niso zastavljene nepremičnine.

Leta 2002 je bil sprejet nov Stvarnopravni zakonik, ki je v precejšnji meri spremenil strukturo, ki jo imajo lahko v Sloveniji zavarovani posli. Nova ureditev omogoča ustvarjanje in izvršbo posestnih in neposestnih zastav premičnin. Zastava daje upniku pravico, da je njegov zavarovani dolg pokrit pred prodajo zastavljenega premoženja in prednostno poplačan, še preden so iz izkupička zastavljenih sredstev poplačani drugi upniki. Zakon ureja tudi hipoteke, ki morajo biti vpisane v ustrezno zemljiško knjigo.

Neposestna zastava dovoljuje zastavljavcu, da obdrži zastavljena sredstva (čeprav z njimi ne more prosto razpolagati). Zastava mora biti evidentirana s podpisom notarske listine, v kateri upnik izreče tudi soglasje za neposredno izvršbo. Namen take ureditve je, da bi bila izvršba bolj učinkovita, saj je mogoče preiti neposredno v postopek izvršbe in se izogniti sodnemu postopku, ki se je v preteklosti izkazal kot resna ovira. Točen znesek dolga (glavnica in obrestna mera) ter njegova dospelost morata biti v notarskem zapisu posebej navedena. V dogovoru o zastavi je mogoče tudi predvideti, da bodo v primeru neplačila zastavljena sredstva prodana na zunajsodni javni dražbi. Zunajsodno dražbo lahko izvede upnik po predhodnem pisnem obvestilu upniku vsaj 8 dni pred dražbo.

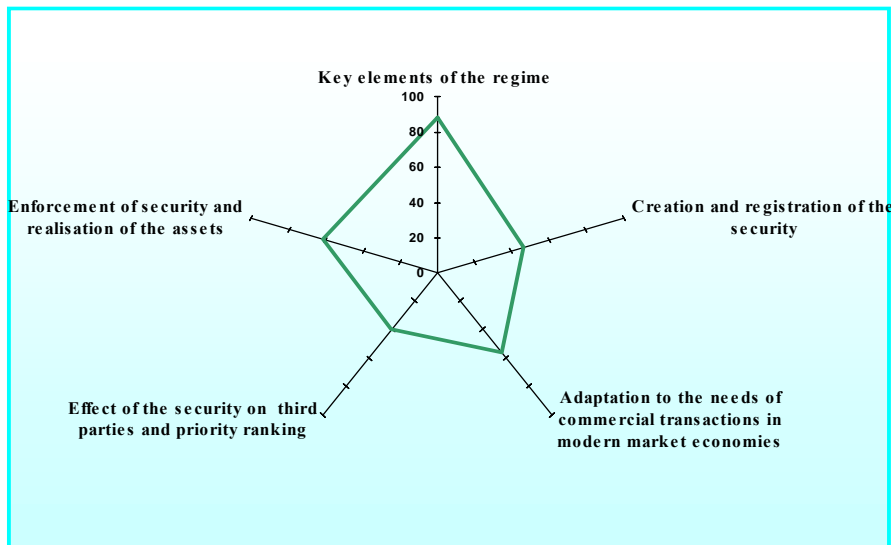
Čeprav je novi sistem prinesel nekaj izboljšav, ima še vedno naslednje omejitve:

- Pogodba o jamstvu mora biti pripravljena ekskluzivno v obliki notarske zapisnice, kar povečuje stroške transakcije – to je težava za mikro, mala in srednje velika podjetja.
- Ko je premično premoženje obremenjeno, mora biti to zapisano glede na svojo lokacijo (kar lahko povzroči nepotrebne težave, če se mora biti premoženje seliti), dolžnik pa mora zagotoviti njegovo posodobitev (kar ni nujno vedno mogoče ali zaželeno).
- Zahtevke za prenos terjatve velja za nastalega šele, ko je o tem obveščen porok, zaradi česar je splošno pripisovanje dolgov praktično nemogoče.
- V precejšnji meri je bila zboljšana izterjava, predvsem ko gre za možnost izvensodne izterjave. V preteklosti je veljalo, da če je dolžnik zavrnil predajo premoženja, upnik ni imel druge možnosti, kot da vložil zahtevo za izterjavo na lokalnem sodišču, kjer se premoženje nahaja, kar je posledično pomenilo resno zavlačevanje procesa.

Na področju hipotek velja, da je za veljavnost hipoteke potrebna hipotekarna pogodba, na kateri mora podpise overiti notar in mora biti vpisana v Zemljiški knjigi. Če se pogodba o hipoteki izvaja v obliki neposredno izvršljive notarske zapisnice, je njeno izvajanje enostavnejše, ker tako velja, da se dolžnik vnaprej strinja s prodajo premoženja in izpraznitvijo prostorov v roku enega meseca od prodaje. Hipoteka lahko zavaruje kakršno koli vrsto dolga, dokler je lahko ta izražen v denarju in je lahko določen najvišji zavarovani znesek.

Zemljiško knjigo vodijo okrožna sodišča pod nadzorom Ministrstva za pravosodje. Trenutno poteka digitalizacija evidence, zato ta zaenkrat še ni popolnoma centralizirana in dostopna preko računalnika. Po poročilih naj bi vpis hipoteke povprečno trajal en mesec. V primeru hipotečnega dolžnika je lahko neplačana hipoteka izterjana le na sodišču preko javne dražbe. Izterjava je po poročanju precej dolgotrajna in od 12 do 18 mesecev). Prenos hipoteke mora biti prijavljen v Zemljiški knjigi, da začne veljati, a soglasje ali obveščanje dolžnika za veljavnost prenosa nista potrebna.

Pravna in praktična ureditev za zavarovanje plačil s premičninami in nematerialno lastnino v Sloveniji (2003)

Opomba: Ocena na lestvici od 1 do 100, pri čemer 100 pomeni najbolj razvita pravna in praktična ureditev

Vir: Regionalna ocena zavarovanih poslov EBRD, 2003

Legenda: Slovenija - mednarodni standardi
ključni elementi ureditve; uveljavljanje jamstva in izvršba premoženja; ustvarjanje in prijava jamstva; učinek jamstva na tretje osebe in prioritete; prilagajanje potrebam poslovnih transakcij v sodobnem tržnem gospodarstvu

Trgi vrednostnih papirjev

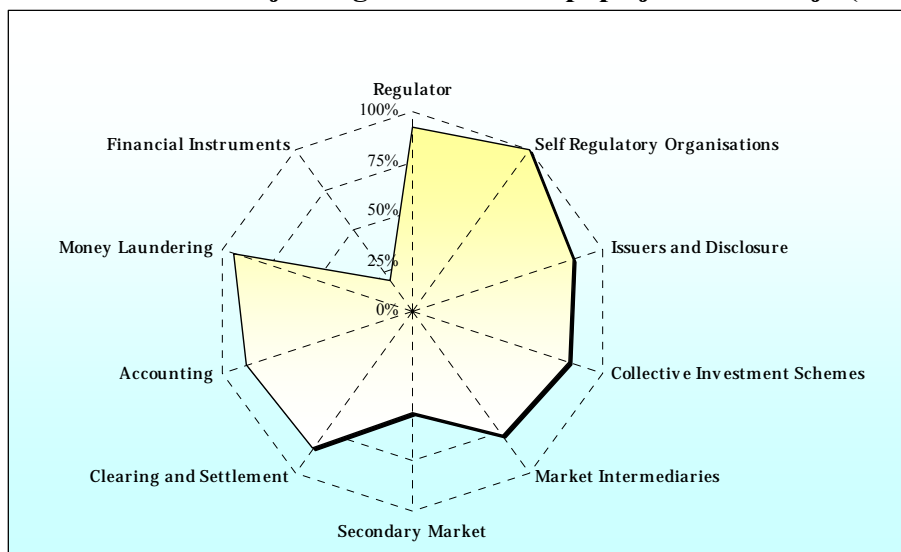
Temeljna zakonodaja na področju trgov vrednostnih papirjev v Sloveniji je Zakon o trgu finančnih instrumentov iz leta 2007. Ta zakon je Direktivo o trgih finančnih instrumentov (t.i. MiFID) in Direktive o preglednosti ter ureja trg vrednostnih papirjev, tržne posrednike, organizirani trg, poračun in poravnavo, javne ponudbe in poročanje javnih podjetij.

Regulator trga je Agencija za trg vrednostnih papirjev, ki je pristojna za trg vrednostnih papirjev. Regulator bančnega trga je Banka Slovenije, zavarovalniškega trga pa Agencija za zavarovalni nadzor.

V Sloveniji je le ena borza vrednostnih papirjev – Ljubljanska borza (LJSE) skupaj z izvenborznim trgom, ki ga vodi LJSE. Kapitalizacija LJSE na koncu leta 2009 je bila približno 8,462 milijard EUR, na borzi je kotiralo 78 podjetij.⁶

⁶ Podatki s spletne strani Ljubljanske borze (<http://www.ljse.si>), zadnji dostop 16. marca 2010.

Kakovost zakonodaje o trgu vrednostnih papirjev – Slovenija (2007)

Opomba: Skrajni konec vsake osi predstavlja idealen rezultat, torej rezultat v skladu s standardi, ki jih določajo Cilji in principi zakonodaje o vrednostnih papirjih združenja IOSCO. Bolj ko je »mreža« polna, bolj je državna zakonodaja o trgu vrednostnih papirjev skladna s temi načeli.

Vir: Ocena zakonodaje na področju trga vrednostnih papirjev EBRD, 2007

Legenda: regulator; finančni instrumenti; organizacije za samoregulacijo; pranje denarja; izdajatelji in razkrivanje podatkov; računovodstvo; kolektivne investicijske sheme; kliring in poravnave; tržni posredniki; sekundarni trg

Leta 2007 je EBRD ocenjevala slovensko zakonodajo na področju trga vrednostnih papirjev v primerjavi z »Cilji in principi zakonodaje o vrednostnih papirjih«, ki jih je objavilo združenje IOSCO. Ocenjevanje je pokazalo, da je državna zakonodaja na področju trgov vrednostnih papirjev »zelo skladna« z omenjenimi standardi, a je izpostavilo pomanjkanje obsežnejše ureditve na področju obveznic in izvedenih finančnih instrumentov.⁷ Da bi razumeli, kako zakonodaja na področju trga vrednostnih papirjev deluje v praksi, je istega leta pripravila Pregled pravnih kazalcev, v okviru katerega so anketirance v regiji zaprosili za komentar hipotetičnega primera.⁸ Raziskava se je osredotočila na učinkovitost zahtev po vključitvi prospektov, mehanizmov za privatno in javno izvršbo in avtoriteto regulatorja trga. Raziskava je pokazala, da so informacije vključene v prospektih večinoma zanesljive in Agencija za trg vrednostnih papirjev lahko dobro nadzoruje trg. Sodišča veljajo za izkušena in sposobna obravnavati zapletene primere, a bi bilo treba povečati kapaciteto tožilstva pri preiskovanju poslovnih primerov.

Telekomunikacije

Sektor telekomunikacij v Sloveniji trenutno uravnava Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije (APEK), ureja pa ga Zakon o elektronskih komunikacijah iz leta 2004 (ZEKom). Za oblikovanje politike je odgovorno Ministrstvo za gospodarstvo. APEK je bil ustanovljena kot neodvisna institucija leta 2002, njegov položaj in pristojnosti pa je še utrdil ZEKom. Ta je zakonodajo Slovenije na področju telekomunikacij uskladiral s takratnimi zahtevami EU na tem področju.

Trg v Sloveniji je bil formalno sproščen sicer že januarja 2001, a je trajalo kar nekaj časa, da je bila vzpostavljena konkurenca na področju fiksnega sektorja, še posebej ko gre za prenos podatkov. Telekom Slovenije, družba v večinski lasti države, ohranja dominantni delež na fiksnem trgu, a se ta

⁷ Za več informacij glej: <http://www.ebrd.com/country/sector/law/capital/assess/index.htm>

⁸ Za več informacij glej: <http://www.ebrd.com/country/sector/law/capital/survey/index.htm>

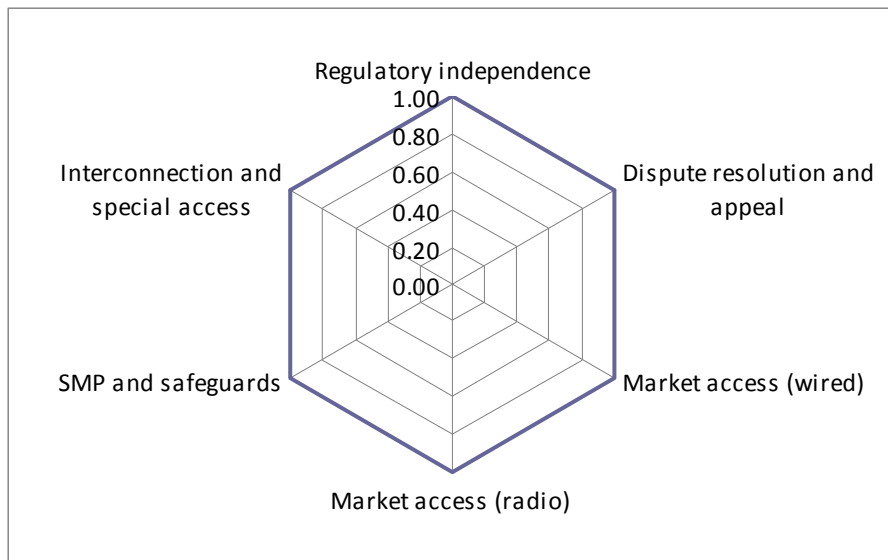
v zadnjem času znižuje, čeprav počasi. Telekomov tržni delež je bil sredi leta 2009 dobrih 80 odstotkov in je padel z 91 odstotkov v začetku leta 2008. V fiksnem sektorju glavno konkurenco predstavljajo operaterji VoIP. Potrebno je poudariti, da so razširjenost širokopasovnega interneta in cene v primerjave z drugimi članicami EU dobre. Kljub več poskusom privatizacije Telekoma Slovenije, nazadnje v letih 2008/2009, je podjetje še vedno v večinski državni lasti. Medtem ko je do delne privatizacije prišlo, manjši deleže Telekoma so v lasti več pretežno domačih investitorjev, je napredek pri uvajanju nadaljnje privatizacije počasen, trenutna situacija na trgu pa verjetno v bližnji prihodnosti napredku ne bo pomagala.

Mobilni trg v Sloveniji lahko označimo za bolj ali manj zasičenega s penetracijo, ki je preseгла 100 odstotkov. V državi delujejo štiri operaterji mobilnih omrežij in dva operaterja virtualnega mobilnega omrežja (MVNO). Mobitel, mobilna roka Telekoma Slovenije, je s približno 60 odstotki voditelj na trgu. Njegov glavni konkurent je Si.Mobil, hčerinsko podjetje družbe Mobilkom Telekoma Austria, s tržnim deležem okrog 25 odstotkov. Ostanek si delijo T-2 in Tuš Telekom (Tušmobil), izmed katerih je prvi največji alternativni operater v državi, drugi pa hčerinsko podjetje trgovske družbe Tuš, ter dva operaterja virtualnega mobilnega omrežja – Debitel in Izimobil.

Čeprav je bila Slovenija ena izmed prvih vzhodnoevropskih telekomunikacijskih trgov, ki so bili formalno sproščeni, se je konkurenca v fiksnem sektorju uveljavljala počasi, a začenja pridobivati na hitrosti z uveljavljanjem različnih konkurenčnih varoval in njihovim izvajanjem s strani APEKa. Temeljna zakonodaja je sicer v skladu z pravnim okvirjem EU na področju telekomunikacij, a bodo potrebne določene prilagoditve za uskladitev s spremembami evropske zakonodaje.

Kakovost pravnega okvirja na področju telekomunikacij - Slovenija (2008)

Pri ocenjevanju sektorja telekomunikacij držav poslovanja EBRD leta 2008 je bila pravna ureditev v Sloveniji označena za »popolnoma skladna« v primerjavi z najboljšo mednarodno prakso.⁹

Opomba: The diagram shows the combined quality of institutional framework, market access and operational environment when benchmarked against international standards issued by the WTO and the European Union. Skrajni konec vsake osi predstavlja idealen rezultat 100 odstotkov, t.j. popolno skladnost z mednarodnimi standardi. Bolj ko je »mreža« polna, bolj celoten zakonski okvir na področju telekomunikacij izpolnjuje mednarodne standarde.

Vir: Ocena ureditve na področju telekomunikacij EBRD, 2008

Legenda: Slovenija - načela OECD
zagotavljanje osnove za učinkovit okvir upravljanja; odgovornosti uprave; pravice delničarjev; razkritja in preglednost;
pravično obravnavanje delničarjev; vloga interesnih skupin pri upravljanju podjetja

⁹ Za več podrobnosti glej: <http://www.ebrd.com/country/sector/law/telecoms/assess/index.htm>